

35 SENTI

ROMAAN

XII. AASTAKÄIK
TALLINN, 1933. A.

G
MAM
BER
G

№

21
/ 22

Talve võlu.

KIRJASTUS-O/Ü.
"ARENG"

ROMAAN Nr. 21

SISU:

Arnold Liiv: Tormide laul.
 Arnold Liiv: Kaduvuse eeleogia.
 Erich Friesen: Päikesepaiste.
 Peter May: Lendav laev.
 Laul viljapeadest.
 F. R. Buckley: Pecos.
 Kui kindral Tõnisson mõisteti surma.
 V. Katajev: Meisterpoksija.
 Claude GERAL: Boheemkond.
 Maria Ibele: Mürdvargus.
 Germaine Beaumont: Armastan vihma.
 Liond Stanhope Piiritusevedajaid.
 A. Rennit: Otame.
 Jenõ Majthinyi: Juulika saab iseseis-
 vaks.
 Ervin Uiibo: Sügisel.
 Jeanne Landre: Armastus on kurt.
 Voog.
 Frida Rosmann: Noorus on ilus aeg.
Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad 1933 aast:
Kodumaale ühes saatekuludega:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 6.—
9 " (18 ")	" 4.50
6 " (12 ")	" 3.25
3 " (6 ")	" 1.75
2 " (4 ")	" 1.25
1 " (2 ")	" —.70
Öksiknumber	" —.35

Välismaale ühes saatekuludega:

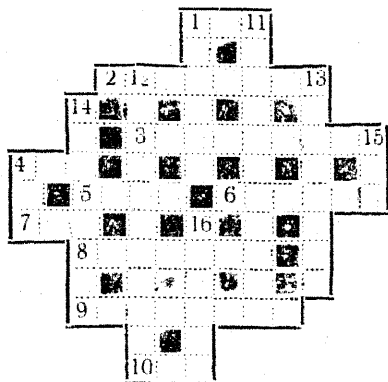
12 kuud (24 nr-t)	Kr. 8.—
6 " (12 ")	" 4.25
3 " (6 ")	" 2.25

„ROMAAN'i“ talitus
 Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnade mõistatus

Nr. 21 (279).

Seadnud: **Em. Gutmann.**

Sõnade tähendus.

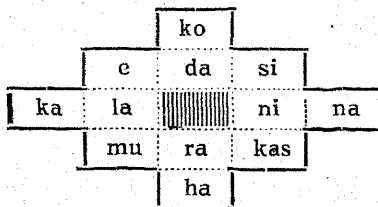
Vasemalt paremale;

Ülalt alla:

1. Kont	1. Lõõmavalt põlev
2. Seitsemenda järgmine	11. Uuesti, hiljuti tuleja
3. Ruffamine	12. Sekeldamine
4. Lapse maiuspala	13. Veneaegne õonesmõõf
5. Sõjariist	14. Rufiline samm
6. Andevaene	15. Näo osa
7. Mitte taga	4. Too siin
8. Auk aias	16. Põletavalt kuum.
9. Koht, kus põles miil	
10. Kaunistamisvahend	

Lahendus ilmub Roman nr. 23 (281).

Lahendus Nr. 19 (277).

Romaan

Nr. 21/22 (279/280) November 1933 XII. aastakäik

Tormide laul.

Arnold Liiv.

Kuulata, kohkunud hing, tormide laulu kodumaa põlistes laantes! Kuula, kuis vinguvad maru viiulid ja mässul möllab sügisöös vahune Läänemeri.

Raksudes murduvad põlised isa-isa päevilt võrsunud tammed ja pärnad. Sajab mulle rüppe ühes kolletand sügislehtedega kõdund oksi, et muutuda aegade jooksul huumuseks, millest võrsuda võib kevadpäikesel sünnitusel õitsev lillemeri ja mühav tuleviku-mets.

Kuldkollased lehed pudenevad sügistormide helides — aga järgi jääb okstele pungade näol lootus kevadhaljuseks — õiteks, tulevaseks viljaks.

Tormide laul — sangarite võitluse laul, kopitand õhku puhastav kodumaa laul . . .

Tormide laul — noorte laul — selgitab sihid — puhastab vaated ja aated.

Torm purustab nõrkade lippe ja paljastab egoistide tööde tippe. . .

Tormide laul — sangarite laul. Taas kohutab ta võimas viis kõhklejaid, argu ja nõrku, kuid mehiseks teeb julgete pilgu — teeb vapraks mehe meele. . .

Tormide laul sügisööl ja mässav, raksuv äike — küll armas selle järele kord kevadpäike, mis õitsma lööb kodumaa pinna. . .

Tormide laul murrab takistused kui vagad soovid — vaid püsima jääb julge ja aus mehemeel, kellel ühine keel — üks armastus — isamaa õnn ja tulevik. . .

14. X. 33.

Kaduvuse elegia.

Arnold Liiv.

Oli üks suvepäevist, mil kõikjal maapind kogu taimestikuga põua vaevast januneb, ootel niiskust. Taevas aga põleb punase kettana põuavinas päike ja asjatult otsid pilverüngast. Nii kestab see rida päevi, kuni kogu loodus vaid suur tumm põuapiinas nõrkev õhkamine vihma järgi. Ühel sarnasel õhtupoolikul istun aias äsja õitsend õunapuu all ja silmitsen oksal esimesi kuldkollaseid õunapuulehti. Kollased lehed elujõulisel puul suvipäevade ajal? Niis-

kuse puudus — põuapiinad — sügiskulda riputand juba suve ajal puukrooni — veel enne kui valminud vili. . .

Seal astub tasasel sammul kallim inimlastest mu juure, vaatab teravalt mulle näkku, istudes sõnatult mu kõrvale vana õunapuu alla. Põua kuumus on tedagi täna väsitanud. . .

Vaatan kurbisilmikoltunud kuldkollaseid puulehti alles loovate õunakeste lähedal ja mõtisklen laulu — kaduvuse elegiat. . .

Seal paitab tema õrnalt maheda kevadtuulena mu põski oma nõtkete, pehmete kätega ja peatab sõrmedega sasides mul juukseid meelekohtade lähedal.

„Kallim! Leidsin esimesi halle juukseid sul peas. Need sul hõbekrooniks . . .“

„Kas sa ei leia, et see hõbe sinna on liig vara tekkinud? Eks sulle ma näi nüüd vastikuna kui enneaegne vana rauk?“

„Ära kõnele nii! Sina, revolutsioonide ja sõdade poeg! Ilusamaks ehteks sul vaid hõbeniidid, mis tekkinud eluvintsutuste põuast . . .“

Sellest suvipäevast jäi just ilusaim hetk

hinge, kus tema mult peast katkus paar hõbehalli juust endale mälestuseks, kuna mina teda palusin anda puuksalt paar enneaegu kollaseks muutunud õunapuulehte, millistel olid hilja puhanud mu nukrad silmad . . .

Kollast puulehte mulle taskuraamatu vahele surudes tundsin, kuid värises ta õrn käsi ja helkis tal silmis suur pisarpäril . . .

Meie mõistsime sel kaunil hetkel üksteise hingede sõnatut juttu . . . Kusagil lauldi armastuse kaduvusele sõnatut elegeiat. 1933 a.

Päikesepaiste.

Saksa kirjaniku **Erich Frieseni** romaan.

(Lõpp.)

Seal on kogu juba ta juures ja istub ta kõrvale pingile.

„Ma ometi tohin seda?“ küsib Norbert tasa, peagu aralt.

„Ei!“ tahab ta hütida. „Ei! Mine minema! Sa oled mind haavanud! Mind petnud! Oled mind tüssanud!“ Kuid ta ei saa sõnagi suust.

Ainult ta silmad kõnelevad. Need suured, säravad tähed, millest aeglaselt, üsna aeglaselt pisarad hakkavad veerema. Seal võtab Norbert ta käed ja surub nad rinnale. Algul tuksatuvad väikesed käed nagu kinnipüütud linnukesed. Siis jäävad nad vaikseks. Kuid trotslikkus ja uhkus ja tõrjuvus ei ole Metsmesilase näost veel kadunud.

„Liane!“ sosistab Norbert ja ta hääles väriseb kuum hirm. „Liane! Vaata mulle otsa!“

Liane teeb seda. Ja Norberti silmade ilme ees kaovad trotslikkus ja uhkus ja tõrjuvus ja kõik, mis mõlemaid on lahutanud — nagu külm lumi sulab päikese soojade kiirte all.

Kaua puhkavad mõlemate pilgud tiksteises — küsivalt, uurivalt, andeks paluvalt. Siis langeb Liane pea Norberti rinnale.

Mahasurutud hõiskega paneb Norbert käsivarred oma naise ümber, tõstab ta üles ja kannab ta onni.

Kui ema Vilhelminé varsti Metsmesilase

järele vaatama tuleb, ei leia ta seda enam pingilt.

Sees toas aga, väikesel, kõval puusohval istuvad kaks õnnelikku inimest — käsikäes, õndsas jälleleidmises.

Ja vana ema Vilhelmine ei sega neid.

„Jumal õnnistagu meie Metsmesilast!“ pomisevad ta värisevad huuled ja rõõmu pisarad veerevad üle kortsunud palede.

XXIV.

Peagu aasta on sellest möödunud, kui Norbert v. Achenbach oma noorenaise jälle leidis, all lõuna-aafrika karroos, ja ta enesega võttis põhjamaisele kodumaale.

Birkenfeldesse on õnn ja rahu tulnud. Toredad ruumid on korda seatud ja kaheks korteriks jagatud. Peatiivas elavad Norbert ja Liane, vähemas Eva v. Trotha oma abikaasaga.

Birkenfeldes ei pühitseta enam kärarikaid pidusid. Ainult „intiimseid“ nähakse seal igal ajal heameelega — eestkätt „onu Marvitz ja „proua tädi“. Kuid „intiimide“ seas puudub see, kes oli enne „kõige intiimim“: Liselotte d'Esterre.

Liselotte on Berliinile ja vanaema korraldatud, kuid lihtsale kodule selja pööranud ja Monte Carlosse sõitnud, kus ta katsub „roulette“il õnne ja kosutab närve, mida suurlinna seltskondline kirevus on vapustanud.

Nii mõtlevad eemalseisjad, Asjasse pühendatud arvavad, et ilusa Liselotte kihutas kodumaalt „õnnetu armastus“ meelitava mängupõrgusse, et viha ja meeleheidde kahetsemisväärse naise ajasid seiklusele kätte vahele . . .

Ainsaim külaline Birkenfeldes on aga Karl Heinzius.

Metsmesilase tungival palvel, millega ühines Norbert, saatis ta noorpaari ja Geraldid Saksamaale. Ja kuna aus kullakaevaja isegi kõrbeüksinduses oma head kasvatust ei ole unustanud ja varsti suursuguses seltskonnas hakkama sai, ei olnud raske teda pikemale viibimisele ahvatleda.

Miski „Pühvel-Kullavälja Metsmesilase“ huvitavusest särab temagi vägeva pea ümber — ka on kuulujutud käimas, et ta paljuraha on kogunud, nii et mõnigi Berliini iludus talle õrnalt mõista annab, et soovib teda oma väikese käega õnnestada, kui ta loobub Pühvel-Kullaväljast ja Saksas pealinna jääb, et siin „hästikasvatatud, kombeliste inimeste“ seas oma raha välja anda.

Kuid Karl Heinzius ei mõtlegi sellele. Ta igatseb karroo laiade legendikkude, värske, vaba elu, suure, sädeleva lõunapäikese järele . . .

Homme on ta ärasõidupäev.

Metsmesilase ja Norberti saatel teeb ta viimase jalutuskäiguläbi Birkenfeldet ümbritsevate metsade. Siis lähevad nad surnuaiale, kus asetavad pärgi kindral v. Achenbachi hauale, nagu seda varahommikul on teinud Gerald ja Eva v. Trotha. Sest täna on sellest aasta möödunud, et vanahärra silmad igaveseks sulges.

Liane on eriliselt pehmes meeleolus. Leinasõnum, et ta „armast, head vanaisa“ kodus enam eest ei leia, oli tal juba tagasisõidul Pühvel-Kullaväljalt nii mõnegi kuuma pisara välja meelitanud. Nüüd on ta alistunud; kuid tihti seisab suursugune rauganägu ta vaimusilmade ees ja ta arvab ta toast sõbralikku häält kuulvat ja ta närtsinud käe õrna surumist tundvat . . .

Koduteel mööduvad need kolm armastuse ja lugupidamise sidemetega nii lähe-

dalt seotud inimest postidega piiratud platsist Birkenfelde naabruses, kus valitseb elav tegevus: seal vasardatakse, saetakse, klopitakse suure ehitise kallal.

Nad seisatuvad. Norbert kõneleb mõned sõnad ehitusmeistriga ja noogutab siis rahulolevalt Lianele.

„Maja on poole aasta pärast valmis, mu lemmik!“

„Kindlasti?“

„Kindlasti!“

„Ja mis otstarb on sel saladuslikul majal?“ uurib Karl.

Norbert ja Liane vahetavad pilgu.

„Majast saab vaestelastekodu,“ vastab Norbert. „Mu naine arvab, et nii kõige paremini kasutab oma varanduse ülejääki.“

„Tubli! Kuid miks peab maja poole aastaga valmis saama?“

„Sest — umbes sel ajal — —“

Norbert viivitab ja vaatab Liane otsa, kes punastub üleni ja ta suu ruttu kinni hoiab.

„Sest et mina niiviisi tahan!“ hüüab ta endise metsiku ülemeelikusega ja põrutab jalga vastu maad, „kas kuuled, Karl? Min a tahan seda!“

Imestunult vaatab kullakaevaja oma Metsmesilaselt Norbertile ja jälle Metsmesilasemale — —

Ja äkki tuksatub arusaamine üle ta pruuni näo. Täis isalikku õrnust võtab ta oma kasutütre pea rusikate vahele ja suudleb teda selgele otsaesisele.

„Õnnitlen! Onnitlen! . . . Pühvel-Kullavälja poisid rõõmustavad selle üle!“

Ta süda on kerge. Ta teab: homme võib ta rahulikult reisida. Lõunamaa päikese harjunud lill on külmas põhjas idanema hakanud. Täis elujõudu ajab ta end uhke põhjamaise tamme najal sirgu, mis kaitsvalt oksad ta üle laotab, et kare torm lillele kahju ei teeks.

Peale kuumi pisaraid, sügavaid hingeheitlusi ja meeleheitlist trotsi on seegi neiusüda oma õnne leidnud — „Pühvel-Kullavälja Metsmesilase“ uhke,“ trotsiv süda.

(Lõpp.)

Lendav laev.

Hollandi kirjanik **Peter Moy.**

„See on ja jääb kohtulikuks mõrvaks, mu härrad! Seda ütlen teile. Isegi prokurör oleks meelsalt nõudnud vabaksmõistmist. Aga härrad vannutatud mehed . . . Need vastutustundetud . . .“

Väike hollandi kapten oli saanud ärevusest punase näo. Ta patsutas oma lihase käega laua tumedale marmorplaadile, mille ümber me Roterdami kohvikus istusime.

Ta jäi äkki vait, sest et ükski meist ei vastanud.

Mina olin süvenenud öhtulehesse, milles juba lugeda oli kogn Bragatteri juhtum, kohtulik arutus ja otsus, sest ma olin alles sama päeva hommikul saabunud Roterdami, et sealt Daniel Larsoni seltsis reisida Londoni, ja nii ei olnud ma proua Bragatterit mehe mõrvaloost orienteeritud.

Daniel Larson vahtis oma ette, nagu ei oleks ta tuntud pangahärra sõnu kuulnudki. Ta naeratas peagu märkamata ja suitsetas pikkamisi oma kanget türgi sigaretti.

Tema naabrid paremal ja vasakul noogutasid vaid viisakusepäraselt, mitte julgedes vastu vaielda suurele rahamagnaadile. Ja kapten Neera pöördus kergesti kõrvale.

Väike pangahärra ei suutnud ikka veel rahustuda.

„Mis on siis tõesti ja tegelikult olnud, mu härrad? Kohtuarstid on kahtlusvabalt kindlaks teinud, et noore, piltilusa proua Bragatterit mees on surnud südamerabandusse. Proua Bragatterit tuntakse kogu hollandi seltskonnas ja ollakse tema süütuses veendunud. Kui see abielu ehk oligi neile mõlemale kurbmänguks, oletame aga viiekümne viie aastane mees ärgu ka iial abiellugu kaheksateistkümne aastase neiu-ga. Eline Bragatter oli küllalt nii tark selleks, et võis juba oma abielu tulemused ette näha. Et ta tõesti Belgia saatkonna nooresse atasheesse armus . . . Seegi võis kohtuistungul selguda. Aga et ta oma mehe sel kombel tappis, ei, seda mina ei usu.“

„Kes tunneb naisei!“

„Ega ometi teie, härra kapten!“

„Arvate, härra pangadirektor?“

„Jah, teie kui poissmees . . .“

„Naisi tuntakse ehk veel paremini, kui kunagi pole oldud abielus.“

„Võimalik. Prokurör ütleb, proua Bragatter teadnud, et ta mees oli südame-

haige, et mõni äkiline erutus temale võis tuua südamerabanduse . . .“

Ma tõstsin öhtulehelt silmad.

„Siin seisab, härra Bragatter kannatanud südamesoonte skleroosi. Iga arst võib teile kinnitada, härra direktor, et sel haigusel alati on järsk lõpp.“

„Muidugi, muidugi. Ja nüüd olla Eline Bragatter seda abinõu tarvitanud selleks, et vabaneda oma mehest.“

„Teda üllatati atasheega?“

„Nii umbes. Bragatter kuulis seda oma naise affääri ootamatult ja nõudis talt seletust. Teenija tunnistuse järele järgnes südamerabandus kohe väga valjule sõnavahetusele, mis oli abikaasade vahel olnud.“

„Ja sellest järeldasid vannutatud mehed ettekavatsetud mõrva ja mõistsid proua süüdlaseks.“

Daniel Larson ütles seda rahulikult.

„Kui see nüüd ei ole eksitus!“

„Minu arvates ei ole tähtis, kuidas inimene tapetakse, vaid et ta tapetakse. Võimalik, et proua Eline Bragatter oli mitte ainult väga ilus, vaid ka väga tark naine...“

„Ja mina ütlen teile, et tal iial mõtet ei olnud avalikukstuleku tagajärgedest. Tema on süütu.“

Kapten Neera vaatas pangadirektorile tarretanult näkku.

„Õigus või ülekohtus, mu härra? Kes arvab enese olevat õigustatud teiste inimeste mõtteid mõistatama?“

„See pole vajalik ja seda vannutatud meestelt ei nõutagi. Terve inimõistus peab igale objektiivsele otsustajale ütleva, et kedagi ei peeta süüdlaseks õnnetu juhtumi juures, millele leidub arsti asjatundlikus seletuses loomulik seletus nagu siin.“

„Proua Eline Bragatter on juba edasi kaevanud. Valeotsust võib ümber lükata.“

„See jääb viimaseks lootuseks, härra kapten.“

Kolmas astus meie laua juurde ja kõneles tasa pangahärraga, kes kohe tõusis.

„Tungiv telefonikõne, mu härrad . . . Palun vabandust.“

Ta kummardas ja läks.

Mõni minut hiljem tõusis kaptengi ja lahkus kohvikust.

Meie jäime neljakesi istuma.

„See pangahärra on lollpea!“ ütles Daniel Larson rahulikult.

„Palun?“

„Kui teda Bragatteri juhtum nii väga huvitab, siis oleks ta pidanud laskma enesele teatada ka vannutatud meeste nimed. Imestasin salajas kaptenit, kes jäi nii rahulikuks.“

„Kapten Neera?“

„Jah. Tema armastusväärsus võimaldas mulle pääsu kohtuistangule. Tema ise oli vannutatud meeste peamees, ja ma tean, et eksitus, nagu seda direktor nimetas, tehti peaasjalikult vaid tema mõjutusel.“

„Nii siis usute, härra Larson, et ta veendunud on Eline Bragatteri mõrvakavatsusest?“

„Kuidas muidu oleks siis võinud kaebealuse mõista süüdi. Jah, oma argumentidega viis ta kõhklejad veendumusele. Kas Eline Bragatter mõrvas on süüdlane või süütu, see tähendab: kas ta tõesti mõne raffineeritud naeratuse abil mehe surma mõjutas, seda ei jaksa keegi selgeks teha. Seal on olemas terve ahel õnnetuid momente . . . Kapten Neera arvab ka mõttepattu karistatavaks.“

„Mõttepattu? Siis kuuluksime võib olla meie kõik vanglasse.“

„Võimalik.“

„Mõttest affektini, kui nii võib öelda, on aga veel pikk tee.“

„Ja vannutatud mees peab igal üksikul juhtumil kaalutlema, kas ta kaebealuselt võib uskuda süüdi või mitte.“

„Sel juhtumil . . .“

Daniel Larson jäi rahulikuks.

„Kõik on relatiivne, mu härrad. Võimalik — minu arvates — oleks kapten täna mõne naise mõrvari õigeks mõistnud, aga naise . . .“

„On teil mõni saladus?“

„Seda küsite minult? Kas olete kord järele mõelnud, kui vana kapten võib olla?“

Vaikus.

Mul oli kapteni suhtes juba olnud mõtteid. Tema imelik teravloikeline nägu oli mind esimesel hetkel sügavasti mõjutanud. Oleksin teda arvanud neljakümneviie aastaseks, kui mind ta juuste hõbeläige ei oleks pannud kahtlema.

„Mis sa arvad, Peter?“

„Nelikümmendviis?“

„Seitse aastat liig palju. Aga kes tunneb kapteni lugu, leiab arusaadava, et ühe ainsa õo sündmused tegid ta kaksikümmend aastat vanemaks.“

„Jutustage, palun, jutustage ometi!“

Daniel Larson mõtiskles mõned hetked, siis ta algas:

„Kui ma ennist julgesin väita, et kapten, kes muidu on hollandlane, juba alateadlikult kaebealuse vastu oli seisukoha võtnud, enne veel kui Bragatteri mõrv üldse veel oli selgitatud, siis võin teile seda „Lendava laeva“ loo jutustusega teha arusaadavaks. On ikka jälle otsustamatu küsimus, mis meile raskem on, teadmine asjast või mitteteadmine. Kapten Neeral võib oma seisukohalt olla täielik õigus, kui ta ühelt naiselt enam midagi head ei tunnista, vaid temas ennem tahab näha mõrvarit kui mehe sõbrannat. Sellised asjad on meie oma elamustega nii sügavalt kokku põimitud, et meie, nagu Bragatteri loos, isegi oma parema teadmise vastu võime jõuda kohtulikule eksitusele, süütu süüdistusele.“

Kaptenil on seikleja iseloom. Isa vali kasvatus, kes temast tahtis teha kaupmehe, võis mõjuda, et poeg isast ikka enam ja enam võõrdus. Neera lahkus, vaevalt kuusteistkümmend aastat vana, vanematemajast suure ookeanilaeva pakkruumis, ja on küll tosin aastat maailmas kannatanud puudust ja raskust. Mingisugune juhus tõi talle Austraalias õnne, ta võitis raha ja hakkas kaubitsema. Ta jutustas mulle oma noorpõlve loo kord kusagil lõunamere saarel ühel vaikselt ööl. Milline mees! Kui vap- per, kui tark ja kindel!

Kui ma Neeraga tutvusin, oli ta juba hollandi koloniaalteenistuses suure kauba- auriku kapten.

Tema õnn oli otse vanasõnalik. Polnud tormi, polnud ohtu, millest ta ei väljunud võitjana. Tema saatis ja tegi oma seltsile suurt kasu. Siis tuli ta tagasi Hollandisse. Kuid kodumaa ei pidanud teda kaua. Tung tundmatusse, soov seiklustesse käsutas ta varsti jälle välja. Ja tema unistus oli kord saada mõne väikese Lõunamere saare piiramatu võimuga valitsejaks. Varsti oli tal nii palju varandust, et kõik võis teostada, mida otsis.

Kui täna mõtlen tagasi nädalatele, mis ma meretüksinduses tema seltsis ta farmil veetsin . . . Iial ei õpita inimest paremini tundma kui seal, kus ta täiesti tugeneb isenesel. Kapten Neeral olid suurekaliibrilise organisaatori võimed. Inglise teenistuses oleks ta juba ammu . . . ma ei tea, milline tiitel temale seal nüüd kuuluks. Aga Holland! . . .

Tema Lõunameresaar oli eeskujulises seisukorras. Teistelt saartelt toodud elanikud

olid toredad abilised ja ka tõmmud sõbrad oma valgele sõbrale, kes neid mõistis, sest et ta neid armastas.

Neera oli, põhjendades seda asundust, vähem väsinud Euroopast kui armunud Lõunameresse, sest tema oli alati armastanud algupärast.

Aastad, mis talle kaugel kõik maised varad rüppe puistasid, lasksid teda aga ka kuust kuusse ikka enam ja enam tunda igavust eurooplasena. Pärismaalasega ta ei tahtnud naituda.

Akki usaldas ta oma asunduse tühe usaldustvääriva tulevaataja kätte ja sõitis oma mootorpaadiga lähemasse aurikujaama Ingliise pinnal ja sealt Euroopasse.“

„Ja ei leidnud ikkagi naist?“

„Ometi. Kapten Neera oli abielus.“

„Seda ma ei teadnud.“

„Isegi õnnelikult. Võimalik, et see kuulub elus nende haruldaste juhuste hulka, et ka tema proua, kelle ta nii ruttu pidi kaotama, nimi oli Eline.“

Daniel Larson vaikis mõne minuti. Talle näis olevat tekkinud kindlusetuse tunne, kas ta kapten Neera tohtis avastada.

Meie ootasime kannatlikult.

Larson võttis oma sigareti ja läitis selle.

„Õnnelik aeg selles abielus ei kestnud kaua, ainult paar kuud, mis kapten Neera veetis Hollandis ja Inglismaal. Kuidas ja kus ta Elinega tutvus, seda ta mulle ei reetnud. Piltide järele, mis ma proua Elinest näinud, pidi ta olema väga ilus ja huvitav. Võimalik, et ta mulle isegi veidi meelde tuletab ta õnnetut nimekaimu Bragatieri loost . . . Jah, et veel seletada tüht punkti . . . Kaptenil paistab olevat puudunud vähemgi kalduvus armukadedusele. Võimalik, et ta tookord oli mõne kaasvõistleja pidanud kõrvale tõrjuma, enne kui Eline omale sai.“

Seda ei tohi ma jätta nimetamata, kui teie tahate tema loost õieti aru saada.

Kohe peale pulmi reisis Neera oma noore proua seltsis Vighti saarele, toredasse inglise supeluskohta, kuid kutsuti sealt enne-aegu ära, sest et teda hädasti vajati ta Lõunameresaarel.

Eline Neera saatis oma meest veel kuni Amsterdam, sealt sõitis Neera üksipäi edasi.

Oli mahatehtud, et Eline talle mõne nädala pärast sõidab järele. Sest Eline oli rõõmuga nõus temaga seal jäädavalt üksindust jagama.

Võimalik, et kapten viibis hädaohtlikus eksituses, kui uskus, et Elinel jõudu oleks seal tema seltsis välja kannatada. Igatahes

oli ta selles veendunud. Võibolla oli see vale, et talle see pettumus jäi tulemata. Mina olin tookord lord Robertsoniga, tuntud geoloogiga, Havai saarel roninud Manna Kea tippu ja tahtsin nüüd Hebridi saarestiku kaudu, kus mul oli sõpru, Melbourne'i. Kõrvalkäik Seltskonna saartele ja kapten Neera juurde polnud mulle tähtis, kuna mul ju alati on aega.

Neera oli alles mõni päev varem koju tulnud, õnnelik, kosunud ja täis kavatsusi. Ta tahtis Elinele ehitada uue, mugavama maja ja oli ettevalmistustega juba alanud. Sydneys oli ta ostnud uued mööblid, kallid tapeedid ja kunstiesemed, mis laevaga varsti pidid saarele saabuma.

Jäi üle umbes kaheksa nädalat, kuni ta naine võis saabuda oma uude kodu. Selleks ajaks pidi kõik pidulikaks vastuvõtuks olema valmis.

Tõtt ütelda, mina ei oleks iial võinud uskuda, et see alati jahe ja tasakaalus mees, keda ma juba kaua tundsin ja olin armastama õppinud, võis olla nii kirglik ja täis tuld. Mida ta kaalutles ja tegi, käis ainult ta naise kohta. Näis, nagu oleks ta sihitu, seiklusrikas elu alles nüüd leidnud õige suuna.

Sellepärast oli mulle arusaadav ta rõõm, kui ta sai sädetelegrammi, et Eline on jõudnud Jokohamasse ja sealt lähema aurikuga — see oli prantsuse liini suur laev „Hirondelle“ — Lõunameresaarele — saabub. „Hirondelle“ pidi Tutuila saarel Pagos peatuma.

„Mis sa arvad,“ küsis ta minult, „kas sõidame temale vastu?“

„Vististi rõõmustab see teda.“

„Kui ei tule tormi . . . Minu jaht on merikindel ja kannatab sõidu vististi välja.“

Seea lõppes meie lühike jutt ühel õhtul. Mõnipäev oli ta minu vastu vaikne. Ma ei teadnud, kas ta kavatsusest on loobunud.

„Sa ometi saadaksid mind, Daniel?“

„Vististi.“

„Ja ei karda, et väike jaht tormis . . .“

„Kui sa teda ise arvad kõvaks.“

„Hea küll.“

Vahepeal kasvas uus ehitus kiiresti ja jõudis sel päeval juba katuse alla, kui pidime minema teele.

„Peame püüdma samal päeval ja tunnil Pagos ankrusse jõuda, mil „Hirondelle“ saabub. Ainult siis saame Elinet üllatada. Ja kui ilm hea on, võtame ta kohe jahile, sellega võidame vähemalt seitse päeva.“

Ilmajaam Melbournes teatab harilikult raadio kaudu kõigile laevadele, kas ilmas-

tikus on oodata muutust. Paraku tulevad aga taifunid, kardetud keerdtormid Vaikses ookeanis, tihti nii ootamatult, et iga hoiatus hilineb.

Ilusa ilmaga läksime teele.

Kaptenil oli hea tüürimees, keda ta võis usaldada. Peale meie kahe ja väikese meeskonna saatis meid veel üks noor saksa kaupmees, kelle Neera koprade suhtes oli kutsunud saarele ja kellele mõnepäevane merereis oli vahelduseks ja teretulnud.

Me tüürisime V.N.V. suunas Apia poole.

Merel saabus meile Melbournest raadio-teade, et ilmas olla oodata muutust.

Kes ei tunne Suure ookeani ja tema taifunide tigidust ja hirmsust, oleks võinud Melbourne teate üle naeratada. Taevaskummus meie kohal terassinise hiigelkellana. Ja vähematki tuuleõhku polnud liikumas.

Neera aga oli ettevaatlik.

Laev seati tormivalmis.

Kui me läänepoolle sõites Palmerstonisaartele suubusime või õigel ajal Apiasse jõudsim, ei ähvardanud meid hädaoht. Ja ka „Hirondelle“ oli juba saanud hoiatuse.

Võisime rahulikult oodata lähemaid tunde.

Täiel sõidul tüüris meie väike laev läbi terashallide voogude ja masinatest polnud märgatagi, et tüürimees neilt välja võttis viimase jõu.

Palmerstonisaared jäid läände. Meie ette kerkis udulooridest Saamoa.

Õhtul olime reidil ankrus.

Kapten Neera oli sel ajal, mil me tema luksuskabiinis õhtust sõime, tüürimehele käsu annud Melbourne järele küsida, kas „Hirondellest“ on saabunud mingisugust teadet; kõigile katsetele vaatamata ei olnud ta ise otsekohest ühendust saanud.

„Hirondelle“ vaikis.

„Hirondelle“ ei olnud veel Pagosse jõudnud.

Ehk tunnevad härrad telepaatia fenomeneni? Inimeste hulgas leidub ju tuhandeid usklikke ja tuhandeid kahtlejaid. Kui sa veel mäletad „Dalarö saladust“, armas Peter, siis pead mõnna, et tõesti olemas on saladusi, millele ma lahendust ei leia. Ainult kord on mulle elus veel juhtunud sarnane lugu kui tookord Dalarös. See juhtus Apia reidil, kui minu sõber kapten meile ühel muretul hetkel ütles: Tuleb õnnetus, mu härrad!

„Õnnetus — kuidas nii?“

„Hirondelle“ ei jõua enam Pagosse.“

Helevus, tunne, ütlete. —

Esimesel hetkel mõtlesin seda minagi.

Kapten Neera oli muutunud rahutuks.

Meeskond magas juba.

Tema helistas tüürimehele.

See ilmus.

„Kas võime viibimata minna merele?“

„Praegu?“

„Pole kaotada minutitki.“

„See on võimalik, härra kapten. Aga meie saame tormi.“

„Üks kõik.“

„Meie laev on väike, härra kapten. Kaugel merel . . .“

„Mis teeb hea meremees, kui teab ühe laeva väljas olevat hädas?“

„Läheb talle appi.“

„Nii siis!“

Tüürimees kummardas, kuid ei vastanud. Mõni minut pärast ta lahkumist ragises ankrukett üles ja jaht hakkas vankuma.

Me jooksim, sadamast välja.

„Kuidas võid sa teada,“ küsisin kaptenilt, „kas mõni laev tõesti on merehädas? Esiteks ei ole veel tormi ja teiseks on „Hirondelle“ raadioaparaadid! Hädaohtu pole!“

„On. Ma vaid ei tea, kas see tabab „Hirondelle.“

„Kardad sa oma proua pärast?“

„Kas usud, et naised on truud?“

Tema vastuküsimus üllatas mind.

„Kas mõtled ehk Elinele?“

„Jah. Ma ei oleks pidanud teda ometi laskma reisida üksipäi.“

„Rumalus!“

„Tookord viibis Rotterdamis keegi noor atashee . . .“

„Tahad sa oma prouat haavata? Teotada? Mis varem oli, enne kui Elinet tundma õppisid . . .“

„Küsisin sinult vaid, kas usud, et naised on truud?“

„Sellele küsimusele on võimatu üldiselt vastata.“

Neera võttis oma veekindla mantli varnast ja tõmbas südvestri pähe.

Mina läksin talle järele.

Astudes jahi komandosillale, seisis õõ oma mustade seintega meie ümber ja Apia reidi tuled kadusid meie taga.

Kerge tuul kräsutas vooge ja löi õrnu, valgeid vahuharju.

Me libisesime läbitungimatusse pimedusse.

Taklasesse tungis lühike tuulepuhang. Teine järgnes esimesele.

Mast ragises pisut ja vankus meie kohal.

Seni oli meile saar vististi varju annud. Nüüd jõudsim lagedale merele. Lained kasvasid iga minutiga ja meie laev käis kui kiik üles ja alla.

Talve võlu.

Ma ei saanud kaptenist aru.

„Kust sa sellele tuled, et „Hirondelle“ eest nii väga kardad?“

Tema vahtis minust tarretult mööda.

„Oleks sündinud õnnetus, kui me oleksime jäänud ankrusse.“

„Arvad?“

„Jah.“

„Kas võib siis meie väike jaht nii suure laevale abi viia?“

„Ei tea.“

Kapten Neera madrused töötasid eeskujulikult. Ainustki kaebust ei kajanud tema arusaamatu käsu vastu.

Iga mees meeskonnast alistus nagu kõrgemale tahtmisele ja nagu oleks tõesti vaja päästa kapteni prouat õnnetusest, millesse keegi tõeliselt ei uskunud.

Kui siis äkki algas torm, lahkusime kõik komandosillalt.

Otsarbetus ja meeletus oli siin tilal seista. Tüürimees tundis oma kurssi „Hirondelle“ poole.

Kui jälle astusime kajutisse, istus noor sakslane veel laua ees.

Ta oli enesele teinud uue klaasi grokki ja silmitses elektrikeetjat, millel väike veekatlakene kees.

„Noh?“

„Ei midagi uut?“

„Näete nägemisi, kapten?“

„Võibolla.“

„Leian, et oleme väga kergemeelsed.“

Ta ei saanud vastust ja vaikis samuti.

Me kõik kolm istusime igatiks oma nurka ja keegi meist ei teadnud, mida me õieti ootasime.

Aga õö piiras meid õudselt ja ma hakkasin pisut kartma. Meelsalt näen ma vastast kellega mul on tegemist.

Venides möödus veerandtund.

„Võib olla, et see on lollus!“ ütles kapten nagu enesele.

„Kindlasti!“ vastas sakslane uurivalt.

„Ja „Hirondelle“ viibib juba Pagos.“

Äkki suurdusid kapteni silmad.

„Mis see on?“

„Mis?“

„Seal!“

Ta osutas seinale.

„Kas näete tont, kapten?“

„Mu Jumal!“

Me vaatasime kõik suunas, millele kapteni sõrm osutas. Ja nägime kõik ühel ajal ja sedasama, nagu seda hiljem võisime nentida.

„Mis asja?“

„Kajuti üks sein oli muutunud nagu läbipaistvaks, nagu suur, raamideta aken, ja me vaatasime ühe teise laeva kajutisse. Raadioaparaadi ees väikese laua juures istus üks meile täiesti tundmatu mees pika habemega ja andis meeletult hüttemärki. Ta nagu oli kahvatu, ta silmad vaatasid õudselt. Tema laubal oli verine haav. Kas oli see meie erutatud närvide pettus? Ma ei tea seda. Laual, toolil, igal asjal väikeses kabiinis, milles viibis tundmatu telegrafist, oli vildak seisak, nagu tahaks ruumi lagi pikkamisi muutuda põrandaks.“

Keskmine sõrm klahvil töötas ja vasaradas väsimatult. Mehe taga — nüüd ma nägin seda selgesti ja õuduses tardudes — seisis keegi seni veel nägematu laias mustas mantlis ja tema kondine nägu hirvitas poolpimedas võidurõõmsalt.

Ta vaatas abitu mehe hirmule kui tont, kuna see ilmaaegu otsis ja kutsus abi.

Kapten Neera oli tõusnud, nagu oleks ta pidanud oma fantaasia pildile minema lähemale.

„Kas oskad lugeda, mida ta tipib?“

„Ei.“

„Ei.“

Neera veeris kaasa. Tema valdas mor-seaparaati nii oivaliselt, et selle teate nagu hääletult kuulmiselt vastu võttis.

„See on „Hirondelle“. Tema raadio on rikkes. Ta ei saa ühendust mandriga ja teiste laevadega!“

Tundmatu telegrafist tõstis äkki silmad ja näis märkavat meid, sest ta näost libises üle nagu kergendus.

Neera silmitses teda, nagu võiks ta võõraga tõesti vestelda.

Klahv vasardas selgesti tema vastuse.

Telegrafisti taga seisis liikumatult mees mustas mantlis ja ei pööranud temalt pilku, nagu oleks ta oodanud lähemat hetki, millal ta tohtis ka selle „Hirondelle“ reisi ja käsi kinni pigistada.

„Kus? Kus? Kus?“ kisendas kapten.

Mees täishabemega ja verise laubahaavaga teatas laeva seisukoha täpselt.

„Hirondelle“ oli juba hukkumas.

Neera tormas välja kabiinist ja andis tüürimehele uued käsud, Meie jaht muutis kursi.

Nagu äkki kadus see minu viirastuse pilt ja kerkis esile teine.

Torm piitsutas ookeani vahule. Voogudel tanisid, ei noolis edasi sale laev, taklased ripendamas, mõlemad mastid murdunud.

„L e n d a v l a e v ! V ä a d a k e o m e t i !“

Noorel sakslasel oli sama viirastus kui mul.

„Aga seda ju ei ole!“

„Mida?“

„Saaga „lendavast hollandlasest“ on ju luule nagu kõik muinasjutud.“

„See pole vaimudelaev. See on „Hirondelle“, keda me otsime.“

Ja samal hetkel oli laeva nime laeva küljes võimalik lugeda vapustava selgusega.

„See oli „Hirondelle“, kes tüürita tant-sis voogudel ja oli kadunud kõigega, mis temas peitus, kui meil ei õnnestunud teda veel viimasel hetkel päästa. Meie oma väikese laevaga suurt!

Ainult suure vaevaga pääsin laevalaele. Üks voog teise kannul jooksis üle trepi ja pörkas vastu kabiinist.

Komandosillal seisis kapten liikumatult, kanged käed võre ümber.

Kui ma nüüd tolle hirmsa öö elamusele tagasi mõtlen, siis imestan, et mulle too-kord hetkekski ei tulnud mõtet ise enese elu hädaohule, milles me kõik viibisime. Arusaamatu kindlusega, nagu poleks mi-

dagi karta, triivis meie laev vraki poole, mis kuuvalgel meie ette kerkis.

See oli sama pilt, mida ma juba kabiinis viirastuslikult olin näinud.

Hullu kiirusega lähenesime „Hirondelle“, mida lained siia-sinna paiskasid ja mis kord lainteorgu kadus, siis jälle lain-teharjale kerkis, ruudutades veel vaevalt veepinda,

Olime jõudnud hüüde kaugusele. Aga torm rebis meil iga hääle huultelt, mis olid meresoolveest kobratunud.

Kui on olemas imesid, tookord elasin ma selle läbi.

Viimase, kuulmatu karjega katkes äkki torm ja kõlisev vaikus kaikus meie kõrvus, mille orkaan oli teinud kurdiks.

Mitte ainustki meest saladuslikul laeval, mis ootamatult äkki seisis paigal.

Kuidas meil õnnestus jahilt ronida „Hirondelle“ laele, on mulle veel praegu arusaamatu. Mina tegin vaid seda, mis Neera tegi.

Mõlemad laevad jooksid üksteise kõrval edasi. Ja laevaseinad praksusid ja pilbas-tusid, kui kokku pörkasid.

Üleiniimlise jõuga kargas kapten laevale. Mina tema kannul.

Nagu hullumeelne kobas ta edasi,

Ta otsis elavat „Hirondelle“ laelt. Otsis oma noort naist.

Karjed. Hütüded. Ei mingit vastust.

Söögisaalist leidsime esimesed surnud, kui ukse olime kirvega purustanud.

Aga Elinet polnud leida.

Jälle välja kajuti käiku. Uks ukse järele lahti löödud.

Igal pool vaikivad, uppunud surnud.

Ja siis tuli kohutav hetk. Taipasin seda kohe, kuuldes Neera häält enese ees.

Ta oli leidnud oma Eline.

Tõenäolikuks olid madrused, niipalju kui see oli võimalik, katsunud päästa reisijaid, sest päästepaate pardal enam ei olnud. Enamik reisijaid oli küll vist taifunist ül-ta-tatud ja mitte enam võimalust leidnud ka-biinidest väljuda.

Neera seisis ja naeris õudselt.

Keegi võõras mees hoidis mahalangenud Elinet käte vahel. Arvatavasti oli see mees teda tahtnud päästa. Siis oli voog neist kitsas ruumis üle voolanud ja nad lämmatanud. Veevoo pörge oli nad pigistanud laua ja kapi vahele, kus nad istusid nagu oleksid alles elus.

Ja mina aimasin, mis Neera naer pidi tähendama. Tema ei tahtnud oma pääste-toimingu headust enam uskuda, ta uskus reetmist Eline poolt.

Tema noor naine oli teda ühe võõraga petnud!

Kui ta võõra käsi puudutas, lahenesid need ja Eline keha libises tumeda pörkega maha. Kapten lahkus ruumist ja ei vaadanud enam kordagi tagasi. —

See on Neera lugu. Olen püüdnud igapidi temalt ta haigusnähtuslist kahtlust välja rääkida.

Ilmaaegu.

See on rohkem kui armukadedus, see on idee fiks, mis teda seitsaadiik sööb.

Tema ei usu enam naiste tõendust. Tast on saanud naiste vihkaja.

Ta kahtles ja kahtles. Kuid ta ei leia sellele lahendamatu küsimusele iial vastust.

Meil polnud aega „Hirondelle“ surnuid

meremeeste viisi järele matta. Mõni hetk pärast meie lahkumist tema pardalt vajus laev põhja.

„Ja keegi ei pääsnud?“

„Ja inimesed päästepaatides?“

„Väikesed paadid taifunis . . . ! Ei. Ainult „Hirondellelt“ päästeti üksainus. See oli mees täishabemega ja haavaga laubal. Neera leidis ta radiotoast Morse aparaadi juurest. See oli sama mees, keda me kõik kolm oma viirastuses olime näinud. Ta oli hirmu ja meeleheite tagajärjel kaotanud mõistuse.

Kui me ta olime viinud Neera saarele, põgenes ta nagu metsloom metsa. Ja Neera keelas ära teda otsimast.

Neera ise pööras tagasi Hollandisse, kus ta nüüd alaliselt elab.“

Laul viljapeadest.

Ilusaim, mis suvi meile, inimestele, toob, on jalutuskäik viljapõldude vahel. Kui ilus, kui tore on seal kõndida! Rõõm voogava vilja üle on inimese algtundeid. Rõõm valmiva leiva üle peitub inimeses juba esisade päevilt. Kõigi aegade suguvõsad nägid voogavas viljas oma igatsust ja lootust õitsvat; vilja idanemine ja kasvamise ning valmimine oli alati inimese mureks, külvi hetkest alates, kuni sirbid ja vikatid kõrisid ja vili mahukatesse aitadesse mahutati.

Kunagi ei ole inimesed rõõmsamad kui nähes voogavat küllust, mis Jumala heldus nii põllumehele kui linnlasele laseb kosuda suvistel põldudel. Ikka jälle on luuletajad laulnud igavest laulu ja igavest kiitust täitele, nõtkuvaile viljapeadele; ikka jälle on vilja lihtsus inimesi liigutanud ja aukartlikuks teinud. Mitte sellepärast, et mõtleksid vaid äripäevale ja leivale, mis ilmus lauale nende töö tagajärjel rõõmu ja kurbuse ajal, vaid sellepärast, et sisemine hääl neile jutustas voogavate viljapeade sügavast saladusest.

Viljateras peitub kogu maailm. Temas peituvad ikka jälle korduva leivarohkuse kõik imed. See tilluke tera külvaja käes, kes selle mulda viskab, võtab maaema pües osa uuendavast jõust, mis vahetpidamata ringleb ja päikese poole püüab.

Väike heleroheline kõrreke kasvab üles päikese poole. Ikka kõrgemale üles, kuni juulikuu kuumus nõrga kõrreke paneb

kullakarvaselt helendama ja küpse viljapea kutsub lõikajat. Sest surmavärava kaudu tuleb see, mis peab teenima elu. Kypse viljapea kõrisev vikatisurm on eluks paljudele.

Aitadest voolab ta kuldojadena välja veskitesse ja ahjudesse. Sealt tubadesse, lauale ja ootavate inimeste kätte. Vaestele ja rikastele saab tast igapäevane toit, tema väärsetele ja teda mitteväärivatele; nagu Jumal laseb vihma sadada õiglastele ja ülekohtustele, nõnda jagab ta leiba igapäev kõigile oma nälgivatele lastele.

Peaksime ometi oma rabelemises ja rühmamises sagedamini mõtlema leiva ja viljapeade saladusele. Meie märkaksime vaikust, mis neist voolab; meie tunneksime jõudu, mis neis valmib; me näeksime pühalikku valgusesära, mis, saaduna täheõöst ja suvepäikesesärast, helgib leiva ja viljapeade ümber.

Ja meile selguks ka paremini, mispärast suur Jumal ja kõigi asjade looja omas jumalikkuses oma suurima, liigutavama saladuse, oma suure armastuse on peitnud leiva imekestasse! Ja meile selguks, mida meile tahab ütelda sakrament, mida meile antakse armulaual; et me peame olema head ja helded kõigi vastu, et me oma leiba peame jagama oma vendade ja õdedega, kes on näljased. Sest viljapeade laul on lauldud kõigile ja leiva lõhn ja kosutav jõud on olemas kõigile, keda Jumal on valinud oma poegadeks ja tütardeks.

Pecos.

Ameerika kirjanik **F. R. Buckley.**

Oli juba videvik, Langhorni linna tänavad tühjenesid ja taeva sammetil lõi siin-seal juba mõni tähesilm sädelema.

Ühest kõrtsist väljus mitu küllastajat, kes käratsedes jutlesid, kuid äkki vait jäid ja kartlikult kõrvale pugesid. Keegi tugev, kuivetu mees energilise, peagu valida näoga oli esile kerkinud ja jalutas raskel käigul tänaval. Ta lähenes Tom Googehami magasiinile, mis ühtlasi oli salakõrts. Valgustus linnas, mis alles aastakümne eest nii ütelda maa seest kerkinud, oli alles puudulik. Siin tänaval oli see vaid Tom Googehami „saloon“, mis oma heleda valgusega kliente kokku meelitas. Valgustuse puudumine langes tänavale, aga mõlemal pool oli pimedus läbitungimatu. Kuivetu mees oli parajasti oma hobust posti küljest vallandamas, kui teda keegi pimedast hütüdis:

„Tommy!“

Ta tegi vaevaltmärgatava liigutuse — vöö poole — aga selle liigutuse mõtet taibati.

„Oota veel!“

Hetk hiljem kerkis üks noormees valguseringi. Ta oli oheliku lasknud kukkuda hobusekaelale ja hoidis mõlemad käed oma rahuliku mõtte märgina püsti.

„Ära lase!“ ütles ta vaevaga rahustudes, nähes revolvrisuud enese poole pöörduna. „Olen sõber.“

Minuti silmitsesid mehed üksteist, inimeste põneva tähelepanuga, kel sel hetkel on elu ja surm kaalul. Noorem märkas vanema kokkusurutud suud, mille kohal hallid vurrud seisid, ja tast hoovas läbi kerge värin, tundes terashallide silmade pilku. Ja vanem nägi oma ees kena poissi, kelle näojoontest aga välja vaatas isegi nüüd meeleheitlik julgus.

„Mis sa tahad?“

„Kas tohin käed langetada?“ küsis noorem.

Kuivetu mõtiskles pisut.

„Tahaksin enne kuulda, miks sa mind nimetasid Tommyks. Oled sa minu kohta siin kogunud teateid?“

„Ei, jõudsin alles lõuna ajal linna, aga mul on silmad nägemiseks. Ja ma märkasin ennist, et inimesed sinust eemale hoidusid. Olen näinud ka sinu revolvreid, mis on kullaga ilustatud. Kellegil teisel selliseid revolvreid ei ole peale Pecose. Olek-

sin võinud su pimedas maha lasta, kui oleksin seda soovinud. Midagi ei oleks olnud kergem.“

Kuivetu näris vurrusid.

„Võid käed langetada. Mis sa minust tahad?“

„Tahan sinu seltsis töötada.“

„Kuidas!?“

„Oh, tean, et leiad minu olevat naeruväärse,“ ütles noorem. „Aga kuule ometi: sinu sõber, Tim, on vanglas, Rosevellis, ja mina võiksin ta aset täita. Tean, et mul pole soovitusi, aga ma olen hea ratsutaja ja võin kümne sammu pealt kõik äрту kümne silmad läbi lasta, ja mul on meie ühise tegevuse tarvis ka plaan. . . .“

„Plaan?“ küsis teine tähelepanelikult.

„Oh see ei sobi küll sinu hariliku töömoodiga, aga toob sulle sisse paksu paki raha. Tean asjast alles tänasest saadik. Tahaksin uskuda, et see on saatus, mis mind sinu juurde juhatab.“

Kuivetu näris oma vurrusid ja silmitses teda liikumata.

„Näen, et oled cowboy. Miks lahkusid sa oma ametist?“

„See oli mulle igav ja mul oli ühe kaaslasega tüli. . . .“

„Kas usud, et kergem on elu sees hoida postile kallale kippudes ja raudteerongi peatades?“

„Seda ma ei usu, aga ma armastan seiklusi ja talus oli elu igav.“

„Oled sa abielus?“

Noorem raputas eitades pead, mille peale teine pikkamisi noogutas pead.

„Noh, ja nüüd sinu plaan!“

Samal hetkel astus valguseringi vari. See oli Googeham, kes oli akna juurde astunud, käsi silma varjuks, ja näis vaatavat, kust see hääletesumin tuli.

„Kui tahad, teatan oma plaani, kuna me teele asume.“

Kuivetu pistis oma ilustatud revolvri vöö vahele, heitis pilgu aknale, silmitses kaaslast tähelepanelikult ja kargas siis sadulasse.

„Edasi!“

Viis minutit hiljem seisis linn nende taga ja nad ratsutasid mäeahela suunas, mis lõunapool tõusis,

Vill Arblaster oli oma plaani jutustanud. Kuivetu oli vaikides kuulnud, krimpsutama nägu.

„Kuidas said teada, et vanal on raha?“ küsis ta hiljem.

„Nägin teda kahe tunni eest tulevat pangast ja rahapakki püksitasku pistvat. Siis uurisin järele. Ta nimi on Sanderson ja ta elab siit otsejoones umbes veerandtunni tee eemal oma majas. Tema raha kättesaamisel raskusi ei tee. Näis olevat pehme südamega ja kidur.“

„Mina seda temalt ei nõua. See on sinu asi.“

„Hea küll, aga kui see õnnestub, võtad mu kaasa?“

„Jah, võtan kaasa.“

Mõne minuti pärast jõudsid mehed mäe ette, mille jalal seisis maja. Aknad olid pimedad.

„Teda ei ole kodus,“ ütles kuivetu.

Vill Arblaster oli sadulast maha karunud.

„Võib olla. Aga raha on seal. Peitis selle kuhugi, sest ta teab, et sina siin ümbruses viibid, ja ei julge raha põues kanda. Ma vaatan järele.“

Ta lähenes ettevaatlikult majakesele. Kuivetu jäi sadulasse. Kuulis pisut aja pärast koputust uksele, riivi praginat, mis vastu pani. Siis kostis lühike pragin ja mürin, nagu oleks uks vägisi lahti murtud. Ta surus hambad kokku. Majas sähvas põlema tuletikk, siis teine.

Vaevalt viie minuti pärast tuli Vill võidukalt tagasi.

„Raha on käes. See vana rumalpea! Oli raha peitnud tühja teetooši.“

Kuivetu võttis raha ja ütles :

„On sul veel tikku? Loen üle.“

„Kümme 50-dollarilist, nii siis 500 dollarit. Võtan selle hoiule.“

Ta pistis raha põuetasku, siis näis ta käsi mänglevat revolvri juures. Aga kui Vill naeratas, lasi ta käel langeda. Tikk kustus.

„Läheme!“ tungis Vill.

Aga teine haaras ta õlast kinni.

„Veel mitte. Istu sadulasse ja viibi veidike minu kõrval.“

„Mispärast?“

Teine näis mõtlevat.

„See asi on mulle uus. Rongis tuleb asju ruttu ajada, siin võime jälgida tulemusi. Arvan, vana tuleb varsti tagasi. Tahan näha ta nägu, kui ta oma raha enam ei leia. Ei, ära karda, meid ta ei näe. Vait, ma kuulen midagi.“

Eemalt lähenes kabjaplagin. Kaks ratsanikku liginesid. Häälte järele pidid nad olema üks mees noore neiuga. Nad juhtisid hobused naerdes maja taha, kus vististi seisis tall, rakendasid hobused lahti ja samusid siis majaukse poole.

„Ma tunnen hirmu, isa, kui mõtlen, et sa siin üksipäi pead olema, kuna mina. . .“

„Ära räägi. Mis peaksin siis tegema selle 500 dollariga? Oled raha kokku hoidnud ja võid nüüd oma unistuse teostada. Ja sa tead ju, et sind tädi Elvira aitab! Aga tema on kangekaelne, see vana. Tahtis, et sa ise enne poole ülikooliraha kokku hoiad, siis annab tema sulle teise poole.“

Järgnes vaikus, kuna vana taskust otsis võtit, siis kiljatas neiu.

„Ha, sa ometi lukustasid ukse? Ta on lahti murtud.“

Vanakese suust tuli karjatus; oli kuulda, kuidas ta toas ringi kolaskas ja otsis. Siis süüdati lamp. Tulevalgel, mis läbi avatud ukseprao välja paistis, nägid ratsamehed noort, väga ilusat neiu, kes nüüd käed rinnale krampis, kuna toas üks siluett kamina poole vankus.

„Varastatud!“ kisendas Sanderson kõledalt. „Toos on tühi!“

Vill tõmbas sügavasti hinge ja liikus sadulas rahutult siia-sinna. Kuivetu pidas teda aupaklikult käsivarrest kinni ja sosistas pilkavalt: „Kuule ometi!“

„Ha, ära võta seda nii traagiliselt!“ palus neiu väriseva häälega.

Ta oli isa nihutanud tugitoolile ja põlvitas nüüd ta ette.

Aga vana värises :

„Seda raha ei suuda ma sulle tasuda. Kaks aastat pidin sinust olema ilma; sinule olid need aastad kui mütujanna orja-aastad, ja nüüd. . .“

„Ole ometi vait, ma tahan töötada. Võin ju õppimise edasi lükata. . .“

Sanderson oli vankudes tõusnud.

„Kaks uut aastat orjapõlve! Kuna üks vargapoiss sinu kokkuhoitud raha ühe ööga läbi joob või maha mängib!“ kisendas ta.

„Oh, olgu ta neetud, kes ta ka on. Kas elab veel õiglane Jumal? Kuidas võib veel uskuda Jumalat, kui kõik see orjapõlves teenitud ja kokkuhoitud raha selle jultunud varga läbi kaob. . .“

Neiu oli kae pannud ta suule.

„Ära teota Jumalat, isa. See ei aita. Tule, istu. Teen sulle kohvi. Ära nuta, kallid isa, see murrab mu südame.“

Anton Kasemets,
muusikategelane Tallinnas,
sün. 10. 12. 1890. a.

Arnold Liiv,
õpetaja ja kirjanik Rakveres,
sün. 21. 11. 1890.

Ta juhtis mehe toa nurka. Aga ikka veel kajas mehe hädaldus ja nutt.

Kuivetu mees ohkas sadulas ja liigutas ohelikku.

„See on nagu film kinos,“ ütles ta. „Kas läheme nüüd teele?“

Aga Vill Arblaster ei liikunud. Kuivetu pöördus tema poole.

„Kas tuled?“

„Ei,“ vastas Vill. „Ja seda raha ma ei taha.“

„Aa?!“

Hääl ei kõlanud ähvardavalt, vaid pehmesti.

„Ma ei kujutlenudki, kuidas see asi õieti võiks olla,“ jätkas Vill. „Mulle paistis ikka, nagu täidaks rõõvel õilsat ülesannet, võttes rikkalt selle, mis ta tihti varastanud või ülekohtuselt omistanud. Aga ma ei oleks uskunud, et see vanad inimesed ajab nutma.“

„See ei ole ju minu süü,“ ütles teine.

„Ei,“ vastas Vill pikkamisi. „Aga ma annan selle raha jälle tagasi. Saamine sind ju ei väsitatud, sa ei kaota seega midagi.“

„Ja kui ma ei anna? . . .“

„Siis lasen su maha,“ pahandas Vill ja surus oma revolvriotsa talaubale. „Ära end liiguta, ma võtan ise!“

Pahema käega kiskus ta raha kaaslase põuetaskust välja ja kargas sadulast maha, vaatamata ohule, selja tagant kuuli saada. Aga kuivetu laskis tal takistamata maja poole minna.

Möödus umbes kümme minutit. Ratsanik kuulis, kuidas Vill majas ütles:

„Jubus . . . , tulin siit mööda ja nägin meest, kes siit välja hiilis. Aimasin ja läksin järele, suutsin raha temalt kätte saada.“

Ja siis rõõmuhüüded, [naer, noore neiu hõisked, vanamehe ülevoolavad tänusõnad.

Siis väljus Vill jälle, seisatas lävel hetke, tuksatas käega, nagu tahaks silmi pühkida, ja siis tuli kuivetu juurde.

See seisis ikka veel paigal.

„Ma . . . kahetsen,“ ütles Vill sadulasse karates, „aga . . . ma . . .“

„Mina ei kahetse midagi,“ ütles teine rahulikult. „Jäin vist vaid seda näitemängu vaatama, noor lollepa?“

Vill ei vastanud, vaatas talle otsa, laskis pea norgu, kuna ta kehast värin läbi jooksis.

„Kuulge,“ ütles ta järsu respektiga ja kähiseva häälega, „teie ei ole Tommy Pecos?“

Kuivetu vastuse asemel vaid naeris lühidalt.

„Aga teil on kullaga ilustatud revolver ja Langhornis hoidusid teist kõik eemale,“ kisendas Vill meeletult. „Kes te siis õieti olete?“

„Sina lähed talusse tagasi ja jääd ausaks poisiks?“ küsis kuivetu.

„Jah! Aga kes olete teie?“

„Kes ma olen? Olen sheriff. Tapsin Pecosse täna pärast lõunat. Ja nüüd edasi! Tee, et saad koju!“

Ja kumbki neist pööras hobuse ja kihutas vastassuunas minema.

Kui kindral Tõnisson mõisteti surma.

Seiklikke mälestusi iseseisvuse võitluspäevilt.

25. veebruaril 1918, just sel päeval, kui esimesed rõõmusõnumid Peterburi jõudsid, et Eesti iseseisvas välja kuulutatud, mõisteti mind Smolnõis, kus meid kinni peeti, surma, (V. Kingisseppa jutu järele A. Tõnissonile enesele arreteerimisel 29. jaan. 1918. a. Tallinna Toompeal, süüdistati A. Tõnissoni kõrgemale revolutsioonilisele võimule vastu hakkamises, veel enam; mäsamises riigivõimu vastu. Põhjuseks oli muidugi Eesti polgu organiseerimine ja punakaartlaste ning agitaatori kimbutamine Haapsalus.) Mahalaskmine pidi olema sama päeva õhtul. Sellest pääsesin aga õnneliku juhtumise läbi. Smolnõis, endises aristokraatlikumas tütarlaste koolimajas, oli vangide kasutada väga hea pesuruum. Tahtsin enne surma ennast põhjalikult puhtaks pesta. Pesemine vältas tükk aega. Kui pärast pesemist vangide üldkambrisse tagasi tulin, jutustas kaasvang, hr. August Klein Pärnust, kelle hea sooja kasuka all me kahekesi põrandal magasime, hirmunud näol, et punakaartlased mul järel käinud. Oodanud, oodanud. Läänud rahatuks. Hakanud siis Läti keeli kiruma, et neil palju kallist aega selle polkovniku pärast kaduma minna. Neil kahe peale olla sel ööl 25 meest maha lasta. Hr. Klein, Heinaste kandi mees, teinud punakaartlastega Läti keeles juttu ja annud neile suitsu. Meestel meeldinud jutt, aga veel enam suitsud. Klein annud siis nõu polkovniku pärast mitte oodata. Ega polkovnik eest ära lähe. Mehed läinudki minema, Lubanud homme hommiku eel tagasi tulla.

Seda juttu ära kuulates, heitsin, nagu harilikult, põrandale pikali, et enne reisi teise ilma veel natuke puhata. Olin aga magama uinunud. (Surmaotsuse täideviimise eel rahulikult puhkama heita — see on usutav ainult sarnase stoilise rahuga sõjamehest, nagu seda kindral Tõnisson on.)

Vara hommikul, enne kui Läti pnnakaartlased tagasi tulla jõudsid, äratati meid kõiki üles, kästi viibimata ritta rivineda ning viidi Smolnõist — Krestõisse. Nii pääsesin seekord mahalaskmisest.

Krestõisse tuli küll varsti „bumaga“ järele, et mind kellegi käsutusse välja anda tuleb — surmaotsuse täideviimiseks. Meie vangimaja kuulus aga ühte teise ametkonda. Ametkondade vahel tekkis kirjavaetus, kas mind välja anda või mitte. See võttis aega. Vahepeal jõudis Krestõisse teadaanne, et Brest-Litovski rahulepingu järele meie kõik, poliitilised vangid Baltimaalt, kodumaale tagasisaatmisele kuulune.

Terve trobikonnaga 70—80 meest jõudsimme 25. märtsil 1918. a. Narva.

Tribunaali „uurija“.

Teises kohas jutustab kindral Tõnisson, kuidas teda üle kuulatud siis, kui ta esimest korda arreteerituna Tallinnas kinni istus (novembris 1917. a.)

„Keegi seltsimees, nimetades ennast revolutsioonilise tribunaali uurijaks, asus nüüd minu ülekuulamisele. Avaldas juba alguses kartust, et kas ta asja nii kirja panna suudab, kui tribunaal nõuab, ning küsis minu käest nõu. Kui aga minu dikteeritud ja uurija enese poelt heakskiidetud laused paberile panemisel segamini läksid, read viltu kippusid, tindi tilgad protokollile langesid, viimaks sulg katki läks ning kõige selle juures uurija otsaesiselt higitilgad protokollile kukkuma hakkasid, siis lõppes mehel kannatus, ta kiskus protokollile puruks, viskas sulle nurka ning ütles mulle: „Kirjutage ise! Omal asi selgem! Käsi kergem!“

„Aja Kaja“

Meisterpoksija.

Vene kirjanik V. Katajev.

Tsirkuse ees lainetas rahvahulk. Ja ukse kõrval olid suured kollased plakatid muinasjutuliste inimestega, kel poksikindad käes. Neli suurt helgiheitjat valgustasid valget lina ja teatasid iga viie minuti järele võitjate nimed ja kihlvedude tulemused. Tsirkuse kohal tiirlesid kaheksateist lennukit ja heitsid alla tuhanded lendlehed. Neil lendlehtedel seisis poksivõitlusest osavõtjate nimed ja võitlusereeglid.

Kakstuhat ameerika meest ja sama palju ameerika naist, neegrid ja lapsed mitte kaasa arvatud, täitsid iga päev tsirkuse hiigelhoone.

Plakati ees seisis üks mees. Seljas katkine mantel, kaelas paks, punane rätik, jalgas vanad saapakolakad ja peas hirvitav nahkmüts. Mehel oli blond habe, teravad põsekondid, kõhn nägu, terav nina, täis tedretähti, ja kaela all krops. Tema vildakad mongoli-pilusilmad silmitsesid valgustatud kirja teatava irooniaga.

Pääsmehind oli väga kallid. Odavaim maksis kümme dollarit. Kust see tundmatu tulnud, millega ta tegutses ja kus ta ööbis, oli teadmata. Võimalik, et seda teadis sadamajaoskonna politseinik või väikese baari peremees, kus tundmatu iga päev võlgu jõi klaasi whiskyt soodaga ja hoolikalt uuris inglise-vene sõnaraamatut.

Inimesed tungisid tsirkuse kassa juurde ja ei pannud võõrast tähelegi. See seisis mõttesse vajunult. Keegi noor neeger, kes tulemusi linal tahtis kiiremini näha, pörkas kokku ühe ameeriklasega, kes oma pääsetähte tahtis kindast parajasti välja võtta. Pääsetäht kukkus maha. Neeger hirvitas, ameeriklane kirus ja varsti algas lööming. Tundmatu kasutas hetki, kummardus, võttis pääsetähte üles ja ruttas tsirkusse. Kui ta sisse astus, vabisesid tsirkuse seinad jalgade trampimisest, aplausist, hütetest ja vilest. Mängukoor mängis mingisugust foksi, võitja kummardus publiku poole, võidetu lamas maas ja teda masseeriti märja lapiga.

Äkki tekkis tsirkuses rahutus. Kahetuhande meesameeriklase ja kahetuhande naisameeriklase pead pöördusid. Ülemiselt galeriilt rullus üle tsilindrite, tshemperite jne. alla tundmatu mees, vabandas publiku ees ja sirvis närvilikult sõnaraamatut.

Minut hiljem seisis ta areenil vaheko-

tuniku laua ees. Kõik jäid vait. Tundmatu naeratas iroonilikult, heitis põlgliku pilgu kaheteistkümnele tshempionile, kes punaste eesriiete tagant välja piilusid, vaatas veel kord sõnaraamatusse ja ütles valjusti kuulda häälega:

„Minu nimi on Ivan Stepan. Olen meisterpoksija, tunnen erakorralist poksijahaaret. Võin kõik siinsed tshempionid üksteise järele maha poksida.“

Jury läks direktori kabinetti nõu pidama. Publik aplodeeris kui hullumeelne, muusika mängis tushi, tshempionid olid rõhutud ja Ivan naeratas saladuslikult. Siis astus direktor, frakk seljas, tsilinder peas, sigar suus, areeni ja ütles:

„Tshempionaadi nimel võtan paraku mulle tundmatu meisterpoksija Ivan Stepani väljakutse vastu. Palun teatada tingimused.“

Ivan vaatas sõnaraamatule ja teatas siis järgmised tingimused:

„Preemia kakskümmentuhat dollarit, kaks nädalat treeningut, nael rostbeafi, õlut tarbe järele, eine, lõunasöök ja õhtusöök iga päev ja sigarid ning sigaretid soovi järele.“

Tingimused aktsepteeriti ja viibimata teatasid raadio valjuhääldajad linnale meisterpoksijast, kes oli kohustunud kõiki poksijaid võitma. Kuulutati välja matshi päevgi.

Kakstuhat meest ja kakstuhat ameerika naist vedasid kohe kihla. Kihlvedude kogusumma tõusis kuuteistkümnetuhandele dollarile. Ivan elas linna peenimas hotellis. See teade saavutas tulemusi: spordiajakirjade tiraash kolmekordistus, börsil tekkis kabuhirm, aga Ivan jäi külmaks ja sõi rahulikult einet.

Kakskümendneli ameerika naist, kelle hulgas kaheksa neitut, kümme leske ja miljardäride tüdruki oli, tahtsid Ivani tuba rünnata. Tshempionid tahtsid igal tingimusel teada saada Ivani saladust. Kaksteistkümend meest, üks laud, kuus pudelit konjakit olid selle läbirääkimise tulemus. Direktorile paistis see koosolek kahtlasena, tema teatas loost telefoni kaudu detektiiv Harry Pielile. See riputas telefonitoru haagi otsa ja kleepis enesele punase valesabeme ette.

Ivan sõi seni kurvast õhtust. Tema ukse ette tungisid ameerika naised, kes olid oma vahel kihla vedanud. Matshi päev jõudis

Otto Strandmann, Theodor Rõuk, Christian Rutoff, Kindr. Joh. Roska, Mihkel Aitsam, Tõnis Kalbus, Eduard Hubel-
 saadik Pariisis, van.advokaat Tal. nätekirjanik, kaitseliidu ülem, ajakirjanik vannut. advokaat Metsanurk, kirjan.
 end. riigivanem. end. siseminister s. 26. 11. 1879. s. 3. 12. 1890. s. 1. 12. 1877. Tallinnas s. 19. 11. 1879
 s. 30. 11. 1875. s. 14. 12. 1891. s. 5. 12. 1880.

ikka lähemale ja lähemale. Iga päev sõitis Ivan autos tsirkusse treenima, ja et ükski te saladust teada ei saaks, pidid teised tšheampionid alati saalist lahkuma. Ivan astus saali, algas treeningut. Palgatud mõrvaronis nagu fassaadironija veetoru kaudu väljastpoolt tsirkust üles, avas raua abil seina, võttis telliskivi välja ja vaatas saali. Ivan seisis kontrollpalli ees, uuris sõnaraamatut. Samal ajal ronis teiselt poolt detektiiv nagu uss alla. Ivan, kes midagi ei aimanud, vaatas sõnaraamatu läbi ja kordas tasakesi sõnu: „Mister, andke mulle kiirrongi 1. klassi pilet kuni San Francisconi!“ Mõrvar võttis telliskivi. Siis pani Harry Piel oma käe ta õlale ja mees oli arreteeritud.

Ivan ei aimanudki, et surm temale oli olnud nii lähedal. Ta jättis direktori jumalaga, kargas autosse ja hüüdis juhile: „Raudteejaama!“ Ja auto hakkas veerema.

Ivani auto taga sõitis aga veel kaks autot: Harry Piel kiirautos ja veoauto kahekümnenelja ameerika naisega. Nad jõudsid Ivanile raudteejaama järele. Harry hüppas ruttu autost välja, pani Ivani käed raudu, võttis müsi peast ja ütles Ivanile:

„Teid taheti vägisi ära viia, sellepärast saatsin teie jaama. Päästsin teie!“

Ameerika naised hüüdsid „hurraa!“ Ivan aga võttis taskust sõnaraamatu ja ütles viisakalt: „Mr. Piel, teie õrnus oli üleliigne. Mina ei karda kedagi.“

Poksivõitluse päeval hõõrus direktor käsi. Ivan aga tõmbas kirju trikoo kurvalt oma kõhnale kehale. Tsirkus oli väljamüüdud viimse platsini. Viimaks mängis muusika gladiatoride marssi, kaksteistkümmend võitlejat astusid ringi ja tõmbsid poksikindad kätte. Kõlas vile ja õnnetu hollandlane tormas meeletult Ivani kallale ning valas talle rusikaga näkku. Ivan vankus ja kukkus põrandale. Vahekohtunikud võtsid taskukellad kätte ja lugesid sekundeid. Hollandlane sulges silmad ja oli veendunud, et lähemad kolm sekundit talle toovad surma. Poksivõitluse reeglite järele tunnistatakse võitleja, kes kümme sekundit põrandal lamab, võidetuks. Mõõdus kaks sekundit, siis kolm, neli, viis, kuus . . .

Õhupuhastajad surisesid.

. . . seitse, kaheksa, üheksa, kümme, üksteist, kaksteist sekundit. Siis veel kaks minutit. Siis ilmus neli neegrit mustas frakis, haarasid Ivanil käsist ja jalust ning kandsid ta välja. Pahane rahvas müras, muusika mängis tangot.

Kindr. J. Tõrvand, Kapit. T. Kraus, August Lepp, Tõnu Loik, Johanna Päts, Theodor Pool,
 kaitsev. staabi ül. end. m/r. „Vambola“, „Lennuki“ fööstur- ja majam. Narvas sünd. rektor Tallinnas. Tallinnas. põllumees Toris.
 s. 24. 11. 1833. kom. s. 26. 11. 1887 22. 11. 1878 55. a. s. 20. 11. 1875 a. s. 17. 12. 1890. s. 8. 12. 1890 a.
 50 a.

Hillar Sakaria, Nikolai Talts, Jaan Jürgenson, Peeter Adamson, Andres Über, Karl Kurikjan, K. Feldschmidt,
helilooja, põllutööminister, põllum. ja puu- Viljandi linna III Krediid Panga Andevälja algk. postkont. ülem
s. 29. 11. 1899. s. 26. 11. 1890. koolipidaja Rael, algkooli juhataja, Jõhvi osak. juh. juhataja, Kärus.
s. 2. 12. 1876. s. 6. 12. 1885. s. 24. 11. 1879 s. 26. 11. 1877, s. 16. 12. 1876

„Mis see tähendab?“ hüüdis direktor ja jooksis diivani juurde, millel Ivan lamas. Ivan avas vaevaga oma pahema silma, hoidis käega oma paistetunud pahempoolset põske, sülitas suust välja neli esimest hammast ja nõudis oma sõnaraamatut. Siis ütles ta:

„Neli hammast, sisselöödud silm ja ehmatatus polegi nii väga kallis hind kaheandalase kauni ja peene elu eest!“

Samal ajal jooksis rahvahulk tsirkusele torni.

Boheemkond.

Prantsuse kirjanik **Claude Gevel.**

„Kiri Genevievelt!“ hüüdis härra Destac ja pani prillid ninale. See oli üsna üleliigne, vähemalt liig varajane liigutus, sest polnud juttugi, et tema saaks kirja lugeda esimesena. Seda ta teadis küll päris hästi, aga ta meeldis enesele seisundis, mis temale jättis vähemalt mehe-autoriteedi illusiooni.

Juba oli proua Destac kirja oma kätte kahmanud ja avas selle palaviku rahutusega.

„Vaene laps? Mis peame küll kuulma? Selle kommejandiga . . .“

„Sa pead ometi õiguse pärast möönma,

et see kommejant, kuidas sa ütled, enda siiaamaani . . .“

„Ja kuigi! Siiaamaani! Pulmareis — mesinädalad! — Uued luuad pühivad hästi . . . See härra saab juba sellega hakkama, et temale kolm nädalat etendab pühaku osa . . .“

„Pühak kapitaliga,“ märkis härra Destac, kes mõtles kaasavarale.

Proua Destac kehtitas õlgu, avas kirja-paberi ja jatkas:

„Mis me siis teame juba Genevièvest? Paar mehe juuresolekul kritseldatud postkaarti . . . Aga see siin on esimene kiri

Carl Anton,
põllum. Albus,
s. 7. 12. 1890.

Aleks. Tombach,
Eesti maakrediit-
seltsi juh. liige.
s. 10. 11. 1872.

Mihkel Kask,
põllum. Ambias,
s. 16. 11. 1863.
70 a.

Mihkel Sild,
põllum. Avinur-
mel.
s. 2. 11. 1881.

Peeter Kõiv,
end. õpetaja
Võõpsus,
s. 16. 12. 1866.

Villy Kõiv,
Paide tööstusk-
juhataja,
s. 6. 4. 1902.

Pariisist! Nüüd on ta esimene vaimustus vististi juba hajunud, nüüd saab talle päevade jooksul selgeks elu, millele ta enese meie tahtmise vastu on mõistnud! Preili Destac, kes abiellub näitlejaga! Ja nimelt veel tenoriga!

„Aga kas ei ole parem, kui loed kirja?“

„Oh, minu emastada taipab kõik! Vean sinuga kihla, kirjas ei peitu muud kui kaebus kaebuse järele ja „kui ma seda oleksin teadnud!“

Ta istus kamina ette pehmesse tugitooli ja algas:

„Armsad vanemad! Viimaks ometi üks vaba tund, mil teile võin kirjutada. Siia jõudes tuli kõige pealt sisustada korter ja see täitsa uus elu tegi mu nii kohmetuks, et ma ei leidnud aega ja ka täielikku selgust enese ja oma ümbruse kohta. Nüüd aga, usun, olen nii kaugel ja tahan teile rääkida tõtt.“

Proua Destac peatus ja heitis abikaasale pilgu:

„Noh, mis ma ütlesin?“

„Loe ometi edasi!“

„Tean juba isegi kõik!“

Proua Destac ohkas ja jätkas:

„Kõige esmalt peate teadma, et ma alati oivaliselt olen mõistnud teie vastupanu minu abielule. Ma pole seda vaid teile ütelnud, kõrvaldades seega kõik üleliigsed vaidlused. Minu argumentidest oleksite veel vähem arusaanud kui minu vaikumisest ja paendumusest. Sest nimelt just see, mis mis te minu abielu vastu esitasite, ajas minu teinasse!

Näitleja! Elu Pariisist! Teatri maailm! Vabad elukombed! Enesestmõistetav truudusetus neis ringkonnis!

See oli kõik, mis teile oli vastik — ja kõik, mis mind meelitas.

Teie kujutlesite, et teie tubli, hästikasvatatud, alati tagasihoidlik väike Geneviève tihed oma sõbranna onupojasse on armunud, sest et ta oli ilus, oivaline tantsija ja tennisemängija, aga ka hea seltsiline, kes minu pea mõne õrna sõnaga oli segi ajanud. Teie kujutlesite, et ma laskusin täiesti oma tundesse ja et minu armastus tema vastu igast piirist üle tõuseb.

Noh: selles olete eksinud. Sest armastusest ei võinud olla juttugi. Muidugi meeldis Robert mulle, aga ma ei armastanud teda. Tehke aga suured silmad! Ja uskuge: see on sula tõsi ja mitte seletus, et teie mu teatest ei pettuks.

Sest mis mulle Robertist meeldis, oli ta amet, ta elukutse, ta noor kuulsus ja ta

eluviis, mida temaga pidin jagama. Oli lootus tühjust provintsielust ja igavusest pääseda, mis mulle kunagi ei toonud seiklusi ega üllatusi.

Kui ma seda kõik oleksin teile ütelnud, siis oleksin paistnud veidrana. Sellepärast arvasin paremaks vaikida ja oma suurt armastust edasi mängida, et pääseda väikekodanlikust elust, mis mind vististi oleks oodanud mehe kõrval, kes oleks vastanud teie maitsele.

Nii siis võite uskuda, kui kärsitult ma ootasin saabumist Pariisi kunstnikkonda. Näitleja naisena! Tenori naisena! Seda polegi veel palju aega tagasi . . .

Aga kui me jõudsime reisilt tagasi, teatas mulle Robert, et tal minuga on rääkida midagi tõsist. Ta seletas mulle, et ta amet ja talent nõudvat kõige suuremat ettevaatust, kindlaid hügieenilisi määrusi ja äärmiselt korralikku eluviisi. Meil olla vaid üks mure: tema hääl, millele ma tihti pidavat ohverdama oma lõbud, oma maiustamise ja mõni kord isegi — kuidas ma seda ütlen oma vanematele?

Ma ei ole rumal — mõistsin teda täiesti: olen nüüd tõusnud kunstniku abikaasalise haigepöetaja aukraadile. Ja viimased kolm nädalat on mind põhjalikult tutvustanud mu uute ülesannetega: soojad jalavannid, munapiim, toa- ja vannivee temperatuuri kontroll, külmetuse puhul inhalatsioonid. Meie päevajaotus: korralikud söögiajad, õhtutel, mil tal pole ülesandeid, läheme väga vara magama, ja muidu kohe operist kodu sööma, sest Robert ei söö lõunat, kui esineb, ja siis muidugi ka mina mitte . . .

Proua Destac peatus: „Vaene laps!“

„Kahetsed sa teda?“

„Muidugi kahetsen! Tema vanaduses juba mõistetud olla häälepöetajaks!“

Härra Destac ootas kannatlikult ja õlgu kehitades, kui proua lugemist jälle jätkas:

„Ja elu teatris! Näiteseinte taga! Kas pean teile ka sellest midagi jutustama. Kui ma esimest korda astusin balletikooli, kodus paar väga ilusat „rotti“ parajasti villaseid kindaid. Ja ühel päeval võttis Robert minu lava taha kaasa, et mind esitleda seal ühele oma naiskolleegile, ühele väga tuntud lauljannale; see oli minu vastu väga kena, aga mõne hetke järele küsis ta, kas ma ei teaks talle juhatada head vahetaliituse kontorit, kust saab köögitudrukuid. Võiksin teile veel jutustada mõndagi, aga te näete: teater on parim kants kodanlise ja perekondlise elu jaoks.“

Arvan, et olete nüüd rahustatud või rahustatud varsti.

Sest teie võiksite ehk haavuda minu pettumusest. Aga kõige tähelepanuväärivam on ju, et seda Genevièvet, kes abiellus, enam ei ole. See, kes abiellus, on täitsa teine. Ja see ei soovigi muud kui seda elu, mis on temale määratud ja mis teie elust ei lähegi palju lahku, ja üsna vaikselt ütlen teile, mispärast: seitsaadik, kui Robert

ta tegi naiseks, oma naiseks, armastab ta teda . . .“

„Vaene laps! See on siis ometi ja tõesti kõrgeim tipp,“ ütles proua Destac tõustes ja kirjababerit lauale visates.

Härra Destac oleks seekord tõesti vihaseks saanud . . . aga veel õigel ajal ta märkas, et ta naine salamahti oma silmist pühkis pisaraid.

Murdvargus.

Saksa kirjanik **Maria Ibele.**

Proua Nittaseisis, õhtukleit seljas, peegli ees ja luges parajasti kella löömist, kui temale teatati ühe härra tulekust. Ta luges kaartid ja kehtis õlgu. „Böttcher?“ See nimi oli talle täitsa tundmatu.

„Härra palub vabandust, aga peab teiega tingimata rääkima väga tarvilises asjas, armuline proua,“ kordas tüdruk, kui märkas, et proua Nitta võõrast ei tahtnud vastu võtta.

Pahaselt viskas proua Nitta puudrinuustiku marmorinõusse ja läks vastuvõtutuppa.

Tugev, sale härra, kelle juuksed meelekohast hallid, tuli talle teretades vastu ja ja esitles end kriminaalpolitseinikuna.

Hämmastuse ja uudishimuga pakkus proua Nitta võõrale istet ja võttis ka ise istet.

„Politseiülemas kohustas mind teie juurde tulema,“ ütles Böttcher. „Nimelt tahetakse täna õhtul kella üheksa ja kümne vahel siia teie juurde sisse murda.“

„Jumala pärast!“ kogeles proua Nitta ja ta käsivarred kukkusid üle toolitoe lõdvalt alla.

„Usun, et seda murdvarast tunnen,“ ütles ta. „See on vististi minu köögitudruku kallim, mispärast ma tüdruku pidin vallandama. Küll te veel kord mõtlete minule,“ olid lahkudes ta viimased sõnad.

„Kas teie oletus osutub õigeaks, armuline proua, seda ma küll ei tea,“ arvas Böttcher. „Tean ainult, et neljast mehest koosnev kamp täna õhtul tahab teie villasse sisse murda. Üks nendest, kes pidi välja luurama jääma, reetis asja meile.“

„Teda ei tohi ometi karistada, eks ole? Annan talle veel tasugi,“ ütles proua Nitta

ärevalt vahele. „Ja teised, need olete küll vististi juba vangistanud?“

Böttcher naeratas ja raputas pead.

„Mitte?“ küsis proua Nitta hämmastudes.

„Kui me nad oleksime vangistanud, maksaks see vististi reetja elu. Pealegi pole veel midagi sündinud, mis meid õigustaks neid vangistama.“

„Ärge pange pahaks, härra Böttcher, aga kas see ei ole narrus, et seni ootate, kuni tegu on tehtud?“

„Seadus on niisugune, armuline proua.“

Helises telefon. Proua Nitti läks telefoni juure, nimetas oma nime.

„Kuidas, palun . . . politseiülem . . . Muidugi, härra Böttcher on juba siin. Kutsun ta kohe.“

Ta andis toru Böttcherile, vajus närviliselt toolile ja kuulas kõnet huviga, närviliselt.

„Üks hetk, kui tohin paluda, härra ülem.“

Böttcher pööras proua Nitta poole:

„Mitu tuba on siin villas, armuline proua?“

„Seitse,“ vastas see.

Böttcher tänas ja andis vastuse edasi.

„Ei, ma usun, kuuest mehest jätkub, härra ülem. Näiteks siia, suurde tuppa, võib ära mahutada kaks meest eesriiete taha.“

Proua Nitta kohkus: kas see ei olnud hullus, mis oli ettevalmistusel?“

„Väga hea, härra ülem, ma siis ootan härraid. Tervist, härra ülem!“

„Jah, aga mis kavatsus teil õige on?“ kisendas proua Nitta, kui Böttcher kõne lõpetas.

Anton Teetsov,

A.-s. „Unioni“ direktor, end. rahaminister,
sün. 21. 11. 1889.

„Nüüd tuleb politseist kuus meest, kes endid siia ära peidavad, et murdvargaid armastusväärsest vastu võtta.“

„Miks ei taba teie neid otsekohe tänaval?“

„Vabandage, armuline proua; on kohe näha, et teil murdvargusest pole aimugi. Need völlanäod ei tule ju üheskoos ja pealegi peab tegu enne sündima. Kas olete, muide, kindel, et toatüdruk meid ei reeda?“

Meeleheitlikult silmitses proua Nitta teda. Tösi, tüdruk võis köögitudruku sõbranna olla.

„Teate mis, härra Böttcher: ma saadan ta minema, annan talle oma teatripääsme. Minul enesel on ju nii kui nii lõbuisu kadunud.“

„Olete ehtis Sherlock Holmes!“ hüüdis Böttcher proua Nittale lustilikult järele.

Kui proua tagasi tuli, seisis Böttcher parajasti akna juures.

„Kas majas on veel mõni teine välisüks?“ küsis ta.

Proua Nitta noogutas.

„Kindlasti teavad seda ka vargapoisid. Asetan ühe mehe kohe sinna.“

„Usun, et üldse kasulik on, kui teid oma majaga pisut tutvustan,“ ütles proua Nitta.

„Oleksin teile selle eest väga tänulik, armuline proua,“ ütles Böttcher tänades ja võttis märkmiku ning pliiatsi taskust.

„Siin on väike tagavara minu veinikeld-

rist. Rõõmustaksin, kui härrad seda kastaksid.“

„Väga suur armastusväärsus, armuline proua, aga meie oleme teenistuses.“

„Nii vali! See polnud pahasti mõeldud, härra Böttcher. Olen teile väga tänulik, et tulite. Peaasi, et see kamp midagi ei tea tapeediuksest siin. Selle taga peitus varem rahakapp ja ehteasjad, Selle rahakapi laskisin endale teha alles pärast oma mehesurma.“

„Olge üsna rahulik, armuline proua, seda ust jään ma ise valvama,“ lubas Böttcher ja vaatas kella. „Ja nüüd, armuline proua, paluksin teid minna magadistuppa. Aga palun, mitte tuld üles võtta!“

„Mina pean lahkuma? Üksipäi? Võimatu! Ma sureksin hirmu kätte!“

„Aga armuline proua, see peab nii olema. Saate ju vahid ukse ette.“

„Ja kui te mulle asetate ka kümme meest ukse ette, magama ma ei heida. Mis abi on mul teie vahtidest? Ehk võtavad kaabakad nad kõik vangid.“

„Väga meeldivana ja usaldavana see mulle just ei kõla,“ naeris Böttcher.

„Teie võite naerda. Kas te siis ei näe, et ma olen meelega teid?“

Ta kirjutas ühele sedelile mingisuguse numbrid.

„Palun, helistage sinna, kui siin kõik mööda on. Pögenen sõprade juurde, ei või ju siia jääda. Lubage, et lahkun!“ palus ta. „Kas te mind siis ei mõista? Ma sureksin, kui ma majast ei lahku!“

„Minul pole loomulikult õigust teid kinni pidada, armuline proua.“

Proua Nitta andis Böttcherile kimbu võtmeid.

„Tahaksin vaid teada, mis pärast see üks teised reetis?“

„Sellepärast, et ta tahtis ainult murdvargust sooritada ja mitte tappa!“

Proua Nitta kahvatas ja toetas nõrkedes uksepiidale.

„Tappa?“ kordas ta peagu hingetult.

„Kamp on varustatud revolvritega ja gumminuiadega,“ ütles Böttcher.

Kohkudes sõnatult kiskus proua Nitta nüüd ukse lahti ja põgenes. Igal pool, treppil, aias, nägi ta tumedaid kogusid, oodates, luurates. Alles tükk maad majast eemal, vaatas ta taha, kuidas see nii rahulikult seisis pimedas aias!

Nagu tagaetuna formas ta vaikkeid tänavaid mööda edasi. Ta ei tahtnud nüüd näha sõprugi. Ta nuttis, nuuksus, kõneles enesega ja alles tüki aja pärast võttis auto ja sõitis tuttavate juurde.

Richard Övel, Julius Vambola, August Sermat, Maria Parikas, Enn Kiillaspea, Maria Reiman, Juh. Raudsepp, välisminist, dipl. ehitusin. notar, Võrus, draamanäitleja Kosksilla algk. ajak. Tartu nais-kujur Tallinnas amefn. Tallinn. Tallinnas, s. 5. 12. 1899. „Estonias“ juhataja, seltsi juhataja. s. 10. 12. 1896. s. 21. 11. 1894. s. 16. 12. 1876. s. 23. 11. 1900. s. 16. 11. 1872. s. 11. 12. 1878.

Seal suutis ta oma ärevuses ja pisarsilmil vaevalt teateid anda. Nagu haige laps asetati ta diivanile. Kinnisilmil lebas ta seal. Kuidas teda vähingi kahin ehmatas! Kui armetu ta oli. Nii kujutles ta enesele suremist. Mis nüüd küll sündis ta majas? Võib olla tuli päris lahing? Võeti politseiilt relvad käest?

Äkki helises telefon.

Inestamisväärse jõuga jooksis proua Nitta aparaadi juurde.

„Jumalale tänu, nüüd on kõik mööda!“ kisendas ta ootavaile sõbrule. „Muidugi, härra Böttcher, tuleme kohe!“

Ruttu riietus ta ja jooksis alla valmis-
seisvasse autosse.

Maja ette jõudes vaatas ta esimesena suure toa akendele. Need olid heledasti valgustatud.

„Tore mees, see Böttcher,“ ütles ta ja astus sõprade seltsis villasse.

Milline vaikus valitses majas! Ta hüüdis Böttcheri nime. Ja kui ei saanud vastust, lükkas kojaukse lahti ja oli kui halvatud: kastid, kapid, kõik olid lahti, läbi tuhitud. Seintel puudusid pildid, tühjad veinipudelid vedelesid igal pool. See oli „kriminaalpolitseinik“ Böttcheri ja ta kamba töö.

Armastan vihma.

Prantsuse kirjanik **Germaine Beaumont.**

Aruldase süngusega sadas vihma ja tuis-
kas tuul Pariisi tänavail.

Vaevalt oli härra Chiffrenet ühe majade-
rea võlvi all varju leidnud, kui vihma nagu oavarrest hakkas voolama. Kuna tal nüüd oli vari pea kohal, siis hakkas ta silmits-
sema käijaid, kes nagu üllatatud sipelgad igas suunas ruttu edasi jooksid. Hetkega oli kogn tänav peagu tühi. Juhuslikult oli härra Chiffrenet täiesti üksipäi. Polnud kedagi, kellele ta oleks võinud väljendada oma meelekibedust selle vihmase suve üle. Varem oli iga päev päikest. Nüüd aga — nii mõtiskles ta melankoolselt. Kuni üks daam keset tänavat ta tähelepanu enesele tõmbas. Seda daami pildus tuul igale poole, raputas ja lükkas, ja vihma sadas.

Ta püüdis kinni hoida korraga kübarat, salli ja kleidisaba. Keeras ringi ja vaatas igale poole abiootsivalt ja abitult. Viimaks sai ta tuulest võidu ja põgenes härra Chiff-

renet' kõrvale. Ettäpne olla, jooksis talle otseteed hõlma. Mille järele ta ennast kohmetult, väga soojalt vabandas. Monsieur Chiffrenet korraldab mehaaniliselt oma kaelasidet ja kinnitab tundmatule viisakalt, et ta sugugi pahane ei ole. Preili punastas ja pomises:

„Oh! Teie olete vaid väga armastus-
väärne!“

August Lubi, koolijuhataja Jänedal, s. 16. 11. 1877. Osvald Jungberg-Noormägi maalik. Tallinn, s. 29. 11. 1881.

„See on ju endastmõistetav, armuline proua. . . preili!“

„Preili.“

Mees teretas ja korraldas jälle kaelasidet. Kõhatas ja ütles viimaks:

„Tahan loota, et te ennast pole külmetanud ega külmeta. Olete ju märg ja siin tõmbab tuul.“

„Küll vihm varsti üle läheb.“

„Tõesti, vaevalt jõuab inimene seda taluda. Milline suvi!“

„Oh, mina ei kurda! Ma armastan vihma!“

„Kuidas võib armastada vihma? Armastatakse ilusat ilma, päikesepaistet, rõõm-sust. Eriti kui ollakse noor!“

Noor neiu pöörab oma melankoolsed silmad temale.

„Inimene võib olla noor, armastada rõõm-sust. See sõltub elust ja elamustest.“

Härra Chiffrenet' süda hakkas põksuma. See noor, ilus olend mnutus talle ikka sümpaatsemaks.

„Kas te siis õnnelik ei ole, preili? See oleks suur ülekohus.“

„Õnnelik? Ja jah, ma olin õnnelik kunni. . . Kuid mistarvis neist asjust rääkida!“

„Mulle võite seda jutustada. Olen vana mees, võiksin olla teie isa.“

Neiu hüüdis: „Nii mõnigi noor härra võiks teid nooruspriske näo, aga ka teie spordimeheliku kehaseisu pärast kades-tada.“

Chiffrenet oli meelitatud, jättis selle maksma, kuid klanis ikka edasi, et neiu talle oma kannatustelt loori ära tõmbaks.

Ja neiu tegigi seda viimaks: Olla vane-mateta, varakult orviks jäänud, Vali tädi olla ta üles kasvatanud. Tema ainsaks õn-neks olnud ta kaksikvend, kelle aga tige tüüfus aasta eest mulda viinud.

„Olen ainult poolleinas,“ lõpetas ta osu-tades oma mustale kleidile, mil oli ainult valge krae. „Ah, minule lohutust pole. Fredy oli mulle hea. Jumaldas mind. Tal oli vaid üks mõte: mulle lõbu luua. Kas suudate seda uskuda? Tema oli juba haige ja tahtis mulle teha kingitust. Ohtul enne surma tellis ta mulle ühe ametivenna kaudu selle ilusa pärlibroshi.“

Noor neiu puudutas teatud kohta oma rinnal. Ja ei lõpetanud seda liigutust ega lauset. Vaid kiljatas:

„Minu rinnanõel!“

Ta värisevad sõrmed kobasid rinnal ringi. Neiu suu värises nagu laitasaanud lapse suu.

„Minu nõel,“ kordas ta. „Jumal, olen ta kaotanud!“

Ta kummardas otsides. Härra Chiffre-net tegi sedasama. Maas ei olnud midagi näha.

„Vististi kaotasin ta seal!“

Neiu osutas tänavale, kus ta tuulega oli võidelnud. Ja pöördub sinna poole. Chiffrenet talle järele. Nad otsivad kõik ümb-ruse läbi, isegi veelombid. Ei midagi. Siis lähevad nad väravaaluse varju tagasi. Neiu ringutab käsi. Kui kõik lohutuskatsed proo- vitud, pomiseb Chiffrenet:

„Armas laps, tean, et see pole sama. Kuid laske enesele see nõel kinkida. Palun, võtke ta vastu.“

— — —

Neiu läks koju. Härra Chiffrenet'le kes teda tahtis jälle näha, andis ta väleaadressi.

Kodus ootas teda üks härra:

„Noh, mis on?“

„Mul ongi brosh, Edmond. Neid on mul nüüd kakskümmendneli tükki. Oma triiki-ga, vihmaga ja väravaalusega olen ma kogunud Passys' tosinu uure, Camp de Mar-sis kakskümmendneli nõela, kolmkümmend sõrmust, kuusteist ketti ja käevõru, ühe diamandi ja ühe pärlikee. Ja alati oli mul palju õnne. Mispärast? Sellepärast et tun-nen hingi. Oskan leida õilsa annetaja ja tean, mis talle luiskan. Täna sain nõela oma venna surma läbi, keda mul üldse pole olnud.“

Isanda silmis helkis sügav respekt. Neiu jatkas:

„Veel üks aasta nõnda töötada, siis abi-ellume ja avame provintsis oma juveeliäri. Eks ole tõsi, see on hea äri?“

„Eeldades, et sajab,“ vastas isand ja tõs-tis silmad üles taeva poole.

Piiritusevedajad.

Ameerika kirjanik **Lionel Stanhope.**

See jutt näitab, milliseid abinõusid sala-kaubavedajad Ameerikas tarvitasid.

Oli esimene kord, et O'Hara Michigani-Bulli teele ette sattus. Michigani-Bull oli lõunapoole ülemus.

Esimene kord oli tegemist viie tonni piiritusega, mis pidi veelause kaabli kaudu Kanada merepiirilt tõmmatama Chikagosse. Michigani-Bulli mehed ootasid kogu öö väärtuslike boojede üleskerkimist, kuid asjatult, sest alkoholipiraadid olid kaabli merel katki rainunud ja kõik plekknõud enestele röövinud.

Kui Michigani-Bull õhtul Dreamlandi kohvikus O'Harat kohtas, oli ta nägu vihas kollane.

„Oled enesele ostnud uue ilusa auto, O'Hara,“ päris ta. Vististi oled teeninud hulga raha?“

„Viis tonni piiritust on kakskümmendtuhat dollarit sularaha,“ vastas O'Hara tagasihoidlikult, „ja seda peagu ei mingisuguse kulu eest: ainult mootorpaatankruga.“

Michigani-Bull ei lasknud oma vaenlasi ial ise maha. Selleks oli tal sekretär, keegi paljapeaga rahulik vanem mees, Harry F. Haynes. Temale anti käsk O'Harat valvata.

Kui O'Hara hommikul kella kahe aegu üle linnasilla koju läks, riivas ta meest, kelle paljaspead kattis parukas. Mõlemad lasud kõlasid peagu ühel ajal.

Kuid O'Hara kandis kuulikindlat vesti, haaras mehe kõrist kinni, pigistas ja viskas elutu keha üle sillakäsi puude jõkke.

Nõnda oli O'Hara teist korda Bulliteele sattunud. Kolmandal korral oli tegu Nelly Iworkiga.

Nelly Iwork oli mürkblond. Ta oli olud sõbranna Cachinile, enne kui see jõudis elektritoolile, ja oli siis elanud Ühesilma-Tommyga, kuni see võllasse tõmmati. Sellepärast oli tal selja taga üsna seisusekohane karjeer, kui Michigani-Bull ta ametlikult tegi lõunapoole kuningannaks.

O'Hara ei pannud teda nagu tähelegi, kui istns Bulli laua äärde.

„Ütle, Bull,“ küsis ta, „sa viibid viimasel ajal nii palju üksipäi. Kuhu on jäänud siis see paljaspea, kes sinu ümber alati saba liputas?“

Bull ei vastanud midagi. Nelly oli hämmastunud, et Bull seda meest näis kartvat.

See rääkis O'Hara kasuks; ta silmitses teda ja leidis, et see oli tore mees.

„Sul on hea maitse, Bull,“ meelitas O'Hara edasi, „ometi kardan, et ilus Nelly sinu ahvinäole ei sobi.“

„Tahan sulle midagi ütelda, O'Hara,“ vastas Bull ja sundis ennast rahulikult rääkima; „kui ma oleksin kindlustuse selts ja sa tuleksid minu juurde oma elu kinnitama, ma seletaksin: olen kindlustanud Lindberghi elu, enne kui ta lendas üle ookeani; kindlustasin ühe 90-aastase mehe, kes on suremas — aga teie elu, O'Hara mina ei kindlusta.“

O'Hara tõusis.

„Tean nüüd, mis on. Muide pea meeles, beebi,“ pööras ta Nelly poole, „minu telefoni number on Spring 3520. Olen selle nädala lõpnl veel vaba.“

Bull mõtiskles alles, kas kohane oleks lähemal reedel tema matusele ilmuda, ja Nelly noteeris oma huulepulgaga valgele laudlinale: Spring 3520.

Kui O'Hara järgmisel päeval sõitis üle Michigani bulvaari, tormas kaks autot äkki risti ta teele. O'Hara pidi äkki pidurdama, oli aga juba mootori kaitse alla kummandanud, kui kuulipritsid autodest hakkasid plagisema.

Tema kaaslasele maksis see elu. samuti mitmele isikule, kes juhtusid viibima laskejoonel.

Kui O'Hara oma auto jäänused oli garaashi toimetanud, helises telefon.

„Noh, beebby?“ küsis ta. „Kas sõidad laupäeval kaasa?“

„Jah,“ vastas Nelly, „Kaanadasse ja jäädavalt. Olen tüdinenud sellest elust.“

„Mina ka,“ ütles O'Hara, „aga kuni Bull elab, ei ole me maailmas kunagi julged. Mul on suurepärase idee.“

„Jumala eest,“ kiljatas Nelly, „mis sa mõtled? Tahad teha Bulli külmaks?“

„Oled tark tüdruk,“ vastas O'Hara, „mõistatasid kohe.“

„Ara seda tee,“ ahastas Nelly. „Kas pean ka sinu kaotama?“

„Ole muretu,“ vastas O'Hara; „kui Bull kaob, sünnib see nii rahulikult, et mul süütus on taskus.“

Ta lõpetas ja läks kööki, et võtta kapist suurim nuga. See oli tal käes, kui astus Dreamlandi kohvikusse.

„Nüüd teen sulle otsa,“ jorutas ta jätui-gerdades Bulli laua juurde.

Bulli huuled tõmbusid põlglikule hirvitusele. Nuga on Chikago lõunapoolel naeruväärt relv ja joodik pole kellegi vastane ülemusele.

Nelly Iworki keha läbib külmus. Rahulikult, oli ütelnud O'Hara, ja nüüd oli ta joobnud.

„Kahju, et sa nüüd pead surema, Bull,“ naeris O'Hara.

„Mine põrgu ja maga oma peatäis välja,“ mõngas Bull ja kargas jalule. O'Hara

tõuge oli vilets, Bull kiskus tal noa ruttu käest.

O'Hara oli äkki kaine. Vaatas naerdes noale, mis nüüd oli Bulli käes, haaras revolveri ja laskis Bullile kuuli pähe.

„Tema ei ole süüdi,“ ütles neli nädalat hiljem Pacard Bly. „Michigani-Bullil oli ju kõõginuga käes ja ta tahtis O'Harat tappa. O'Hara laskis talle vaid enesekaitseks.“

Ja et ta seda ütles, oli tähtis, sest Pacard Bly oli vannutatud meeste kohtu esimees O'Hara protsessis.

Voog.

See pidi olema midagi rohkem kui väike ehmatuse ja märg kukkumine, kui voog nelja-aastase Malle mere madalal kaldal maha paiskas ja oma alla mattis, kust ta varsti välja toodi. Ta oli väga kahvatu ja ei saanud rääkida, ja kõik, mis ta väljendas, oli soolane merevesi.

„Mis sa tundsid? Kuidas see kõik oli,“ küsiti talt hiljem, „kui seal lamasid ja vesi su oma alla mattis?“

„Seal valitses pimedus,“ jutustas Malle, „nagu vatteeritud vaiba all, kui sinna peitu minnakse, ja voog ütles: „Joo mind, joo mind, et sa sureksid!“

Surema!

Mis on suremine nelja-aastasele? Pimedus, voog, hirm. Ja hää, kes sosistab. See oli hingeõhk peeglile. See oli hetk arusaamist, esimene värin. See möödus; „see“ möödus.

Cotame.

A. Rennit.

Väike on me maa ja kaunis kodu,
Nagu aed, mis anti Aadamal.
Siiski on ka siingi oma madu,
Sala septsused saatanal.

Ei me oska kodu korraldada,
Valitseda, see meil üle jõu.
Ei me oska targu talitseda,
Nagu nõuab rahva õnn ja au.

Arvate, et oleme veel vähe
Maitsnud võõra võimu rusikaid,
Või on see kui provokaatne tahe
Võõraid hüüda valitsema meid?

Ei! ... me lootused veel õõtsvad hällis,
Las need taimed tõusta tammedeks,
Küll vast tundsid need, kuis kodu kallis
Paremini, kui meil hinge seks.

Saavad võimsaks, kes nüüd väetikesed,
Astvad tööle armastusega.
Lõpetavad kilpla kisklemised,
Lunastavad veel kord isamaa.

Juulika saab iseseisvaks.

Ungari kirtanik **Jenő Majthényi.**

Onu Ludvigi hoolitsusel õnnestus Juulikal koht saada. See koht ei olnud müdugi hiilgav, vaid hea küllalt algajale, kes, olles kooli lõpetanud, alustab „eluks“ nimetatud kõrbes rännakut. Tasu oli kohale vastav. Juulika aga, kes siiani oli iga sammu seadnud isa, ema, kooliõpetajate juhatuste järele, oli korraga iseseisvaks saanud.

Proua Struckmayeri juures leidis Juulika oma oludele vastava odava toa, kuid ometi oli ta rahul, kuna iseseisvuse tunne tas tekitas sooja mõnu. Ainult üks valmistas Juulikale muret: kuidas ta saab hommikul ülestõusmisega hakkama. Ja kuna ta oma varandusi paigutas kappi, palus ta toapereinaist: „Palun, armas proua Struckmeyer, äratage mind homme hommikul täpselt kell seitse, sest pean kell kaheksa asutuses olema. Ma ei tohi iialgi hilineda. Ah, palun, proua Struckmeyer, kas teil ei ole äratuskella või hästikäivat kella — mul puudub kahjuks uur. Ostan ta alles kaheksakordsest jõulukuupalgast — kuid seni... Teie peate nimelt teadma, et tõusen väga raskelt. Juba kodus oli mul sellega alati raskusi.“

„Jah, nii on noorsugu,“ noogutas heasüdamline naine. „Jätke kõik minu hooliks, preili, kui ma teid äratan, lahkub uni teist silmapilkselt.“

Ja tööpoolest, järgmisel hommikul põristas hea naine nii tugevasti Juulika uksele, nagu oleks kogu maja leekides seisnud. Ja karjus ise: „Preili, ruttu! Kell on kaheksal!“

Juulika hüppas nii kiirelt voodist nagu oleks ta oma elu päästa tahtnud.

„Issand Jumal! Kaheksa! Tulen kohe esimesel päeval hilja!... Miks ei äratanud teie mind kell seitse, nagu palusin teid?“ Juulika kogus meeletuliselt oma riided kokku ja tahtis minema joosta.

„Kuhu teie nii tormate, südameke?“ Heasüdamline naine pidas Juulika kinni. „Teil ou ju veel aega. Siin on teie eine.“

„Ei, mul ei ole aega,“ hädaldas Juulika, „pean ju kell kaheksa asutuses olema.“

„Oletegi.“ Hea naine naeris. „Kell ei ole veel kaugeltki kaheksa. Kui ma seda

aga üelnud ei oleks, lebaksite teie ehk veel voodis, Ma tunnen noorsugu, lapsuke.“

„Kell ei ole siis veel kaugeltki kaheksa? Seda ei tohi teie enam korrata. Piisab sellestki, kui koputate, kuid mitte liig valjult; ma ju haigestun peagu ehmatuses ja kui ütlete õige aja —

„Hüva, kui tahate niiviisi, mulle on see ükskõik.“

Järgmisel hommikul tippis proua Struckmeyer ainult ühe sörmega uksele ja sisistas midagi, mis peale Juulika teise külje pööras. Tal oli ilus unenägu. Ta nägi unes, et ta parajasti läks tähtsa näoga härra peadirektori juure, et sellele teatada, et proua Struckmeyeril ei ole äratuskella, härra peadirektor olgu nii hea ja antku tshekk tuhandele margale, et igatüks võiks äratuskella osta, kulu tuleks „eriliste väljaminekute kontole“ kanda. Sealst tuligi juba uurmaaker ja andis Juulikale hulga äratuskelli üle. Neid oli vist küll sada tükki, jah, täpselt sada tükki. Hei, kuidas kannab ta selle hulga kelli koju. Ta laotas juba käsivarred laiali, kui tundis isearalist jahedat niiskust, mis tilkus ta käsivarrele ja üle kogu voodi laotus. Ta tundis seda niiskust juba seljal, kui lõpuks suure vaevaga silmad avas, oh, ta oli veeklaasi õõkapilt ümber löönud, voodisse! Issand! Ja palju oli kell?

„Proua Struckmeyer! Proua Struckmeyer! Palju on kell?“

„Südameke, vaevalt saate veel kella kaheksaks asutusse.“

Juulika tundis, et oli rohkem surnud kui elus, kuuldes seda. „Armas Jumal,“ ohkas ta, riietudes kiiresti, „aita mind ainult veel see üks kord, tee, et ma ei hiline, ma ei taha enam iialgi sekretärikohast ja äratuskellast und näha.“ Siis kihutas ta nagu tuulispask trepist alla ja hui — tänavale. Kui ta värisedes ja hingeldades oma laua taga istus, oli kell viis minutit peale kaheksat. Ta arvas kõikide silmis etteheidet lugevat ja ei suutnud kogu päeva jooksul oma hingerahu tagasi võita.

„Nii siis algab mu iseseisvus?“ tõreles ta endaga. „Miks seda teistele ei juhtu? Teistel on tahtejõudu ja kindel iseloom ning

nad teostavad, mis ette võtavad. Seda tahan minagi teha. Lõpuks, miks ei peaks täiskasvanud, iseseisval isikul kindlat tahet olema?" Nii vali oli Juulika.

Kodus andis ta proua Struckmeyerile käsu teda üldse mitte enam äratada, ta teadvat vahendit, kuidas üksigi üles ärgata. Proua Struckmeyer noogutas naeratavalt, sest ta ei võtnud midagi südamesse. Juulika lipsas juba kell kaheksa voodisse ja kordas kuni poole üheteistkümmeni vahetpidamata: „Seitse! Seitse! Seitse! Sa ärkad kell seitse! . . . Ja — oh imet! — ta ärkaski. Ta tahtis õnnest peagu lõhkeka, kui proua Struckmeyer talle ütles, et kell tõesti oli seitse. Suur mõistatus oli lahendatud. Jah, ta oli iseseisev!

Ülendatud tunnetega tripeldas Juulika asutusse. Ta imetles teel siniseks pestud taevast, paljaid puud ja päikese vastuhelki akendel. Oh, kui ilus oli ometi elu! See oli ilus kuni asutuseni. Seal läbistas äkiline ehmatuse ta liigendeid. Suletud! Ta vahtis kõiki uksi, kõik suletud! Mis oli eilsest saadik juhtunud? Kas kell ehk veel ei olnud mitte seitsegi? Juulika ei mõistnud seda. Nii seisis ta tükk aega häbelikult, kuni kogus julgust, helistas ja uniselt uksehoidjalt küsis, miks ukсед on suletud.

„Pühapäeval on iga asutus suletud,“ ütles see uurivalt ja lõi värava kinni.

Täna oli pühapäev, ja ta oli selle unustanud! Oli kiberaske iseseisev olla. —

Sügisel.

Ervín Ulbo.

Jälle lehed puil muutunud kullaseks,
taevas pilvine, hall.
Kõik, mis õitsend, saand korraga mullaseks —
hääbub sügavas all . . .

Enam ei linnuhäält kuule kõrvhõiskavat,
lõuna neid suundumas näed.
Klu! Klu! hingesse tundub kui tuiskavat, —
järgi neil sirutad käed . . .

Viljapuud nüüd heldelt andeid jagavad,
lahke naeratus suus . . .
Kes nad istutand — paljud neist magavad
mulla all jalga kuus . . .

Ande on sügiselt saanud ka pihlapuu —
punaseks värvund ta kroon . . .
Aga küll kahvatub pea seegi ju
viimne metsade moon . . .

Nõõ! põllult niidetult müriseb käsk,
vao vao kõrvale a'ab . . .
Põllumees ainus vist, kellel on usk,
et kord veel kevade saab! . . .

Kalmistu poole teeb käänaku elu-tee,
värav sel lahti on, ning —
sügistormi eest hauda varjule
tõttab nii mõnigi hing . . .

Noorus on ilus aeg.

Saksa kirjanik *Frida v. Raimann.*

2

„Jumal taevas!“ Printsess tõstis käed üles ja tegi ehmunud silmad. „Kes puhastab teil siis saapaid?“

„On juba juhtunud, et olen seda teinud ise,“ seletas noor mees rahulikult. „Siin toimetab seda mõni Antonio või Giuseppe mõne soldid eest.“

„Ja kes pakib teie kohvrid?“

„Mitmus on siin liigne. Sest minul on vaid üka kohver ja seegi oli alles mitu aastat tagasi noor. . . Kes seda siis muu peaks pakkima kui mitte mina ise? Alla panen kergemad asjad, peale raamatud, need hoiavad kõik hästi koos. See pole kunst.“

Printsess naeris lõbusasti. Temale paistis see naljakana.

Noormees näitas talle üsna väikest, halli, kividega kaetud saart, mis merest esile kerkis, tüht niinimetatud scogliod, millel seisis tuletorn.

„Seal elab üks valvur aastast aastasse, talvel ja suvel, üsna üksipäi, ainuma inimhingeta — tormis ja vihmas ja päikesepaistes, alati üksipäi. Ainult koer on tal kaaslasena.“

„Miks ta ei abiellu?“ küsis printsess närviliselt.

„Arvatavasti sellepärast, et ta naist ei leidnud. Naised nõuavad elult kõiksugu asju: teisi, kellega võivad laterdada, ja muusikat ja tantsu ja ehteid. Nende ehteid peavad aga paljud nägema ja imetlema, vastasel puhul ei tee see neile enestelegi rõõmu.“

Nüüd silmitses printsess talle kõrvalt jällegi omalaadi pilguga. Kuigi ta oli alles noor ja rumal, oma osa mõtles ta ometi.

— — —

Krahvinnal hakkas ennast tunda andma südametunnistus. Isegi õige kõvasti. Mõnikord uskus ta, et kaitsealune ta südame põksumist peaks kuulma, nii vali oli see põksumine. Aiméel aga oli parematki kui sellele mõelda. Tema oli omanud viimasel ajal üsna sügavad, igatsevad silmad ja ta põsed põlesid kui roosid.

Nad olid mõneks päevaks elama asunud tühte vanasse veneetsia palazzosse, mille vastukajavad saalid olid täis pilte. Kõrged ruumid olid alati külmad, freskid seintel pudenesid igal pool ja marmorist põrandad

olid vaipadeta; isegi mugavat istevõimalust oli raske leida. Aga printsess imetles kõike. Eriti vaimustas teda väike, hirmutavalt mere kohal rippuv balkon, mille kivisele võrele olid raiutud keset roose ja väate Markuse lõvi oma laialilaotatud tiibadega, lahtine raamat ühes kirjaga küünte vahel. Siit võidi iga tulijat esimesena näha.

Nad elasid nagu õiged saareelanikud, toitsid endid ainult õlisküpsetatud kaladest ja ilusast punasest scampist, aga ka viigimarjadest, banaanidest ja mandlitest.

Noor kirjanik elas merekaldal, kuski väikeses kalurihütis, kus seisis ka võrguhunnikud ja köied.

„Nüüd tahan aga lõpuks ometi näha imetaolikku kloostrit,“ määras printsess.

„Hea küll, sõidame sinna,“ kiitis vana daam talle järele.

„Saarel sõidukeid ei ole,“ ruttas noor kirjanik ütlema.

„Kuipalju aega kulub käimiseks?“ küsis krahvinna ettevaatlikult.

„Kaks tundi sinna, kaks tagasi,“ tõendas noor mees avameelsel ilmel.

„Armas taevas!“ ägas vana daam. „Siis pole sellele mõeldagi.“

„Ometi, meie mõtleme sellele,“ jonnis väike printsess külmavereliselt.

„Kas ei saa tarvitada paati?“ haaras muresolev eit viimase päästevõõ järele.

„Sinna sõuda saab küll, aga seal maandumine on võimatu,“ valetas mees. „Koralliserivad uuristavad paadile kohe augu põhja.“

Lõbus särades kuulas printsess seda hämmastavat väidet.

„Nii siis jääb väljasõit tegemata,“ otsustas Mummy.

„Väljasõit sooritakse. Nimelt teen mina selle ja härra Fortunato on nii lahke ja näitab mulle teed — eks?“ küsis ta, meesimagusasti noorele mehele vaadates.

Kiire vaade laugude alt vastas.

„Selle keelan ma tingimata ära,“ ütles vana daam, ja tal oli täielik õigus.

„Ja mina suren, kui sa veel edasi jonnid,“ väitis printsess. „Enne aga kirjutan veel koju, et oled minu piinanud surnuks.“

Mis oli sellise põikpeaga teha?! Viimaks lepiti kokku, et nad vana teenri kaasa võtavad; see võis olla neile auvalvuriks,

nagu Mummy kergemini hingama hakates mõtles. —

Kogu saar näis olevat mässitud nagu päiksesse ja vinasse ja lõhnasse, kui printsess oma saatjaga teele läks; nende taga sammus nagu sammas vana teener, tundes oma vastutuse tähtsust.

Aga noored jalad jooksevad ruttu ja vanad ei jõua mõnikord järele, isegi kui neid kohus ajab. Vingerdava teeraja ühe kääna-ku taga kaotas tellitud valvur oma käskijanna silmist. Kuidas võis ta teda veel leida, kui ta isegi ei teadnud, kuhu õieti mindi?

Noored ainult naersid seda märgates, nagu nad täna naersid kõige üle — iga tühise asja üle, mõne sõna üle, pilgu üle, tagasi vedrutava oksa üle.

Olipuumetsas jalutasid nad, ümbritsetud lõhnadest küllustatud õhust, mis neid pehmel silistas, palsammändade all, mille tumeroheliste oksade vahelt neile aegajalt silma paistis sädelev sinimeri.

„Nüüd jõuame kohe kohale,“ ütles noor mees lühikese rännaku järele.

„On siis kaks tundi juba mööda?“ küsis printsess.

„Oh ei — on ju ainult poole tunni tee,“ vastas mees süüdlasena. „Ärge olge minule pahane!“ palus ta tasa, kui neiu vaikis. „Palun, naerge ometi jälle!“

Printsess ei naernud, aga ta suu ümber laskus õrn ja õnnelik naeratus.

„Nüüd pigistage silmad kord kinni — ruttu!“ käskis mees, kui tee tegi kääna-ku.

Vastuvaidlemata kuulis printsess sõna.

Noormees võttis ta käest kinni ja tõmbas ta mõne sammu edasi.

„Noh?“ küsis ta võidurõõmsalt.

Neiu pilkude ette kerkis suur ehitus tornidega, nurgelise katusega ja tornikestega; see näis olevat nagu läbipaistvast roosikristallist ja kullast. Ja selle taga lõpmatus kauguses sädeles meri, nagu oleks ta kas- tetud sulatulle.

„Noh?“ küsis noormees uuesti, unustades neiu käe oma kätte.

„Ah — kui hurmav-ilus!“ sosistas neiu vaikselt.

Nüüd vaatas noormees neiu ja nägi, et neiu silmad mitte ei viibinud fantastilisel pildil, vaid temal.

Loojuva päikese vastuhelk seisis nooremehe näol ja säras ta silmist.

„See on ainult pettus päikeselt, kui ta parajasti sel kohal seisab,“ ütles ta. „Lõunamaa petab meid tihti oma mänguga.

Need on sama lihtsad ja lüüdnud müürid kui teisedki, mida sajandid on pleekinud.“ Violetikarva varjud hiilisid pikkamisi kaljude põleva kollase taha.

Kõrges rohus seisid siin-seal paljuvärvilised hüatsindikobarad, valged ja punased ja sinised; printsess noppis ühe teise järele, kuni tal süli täis oli lõhnast koor- mast.

Noormees laotas oma mantli kaljule ja printsess laskus sellele. Tema ise heitis rohusse küljeli, toetas pea käele ja vaatas üles neiu poole. See katsus hüatsinte korraldada: keskele punased, nende ümber valged ja siis sinised pärjana.

„Milline kõva, igav kimp!“ hüüdis noormees pilkavalt. „Ilus on vaid see, mis on reegli vastane — kas te seda veel ei tea?“

Ja ta haaras lilledesse, mis segamini kukkusid neiu sülle.

Nüüd valdas ka printssi vallatus.

„Väärte karistust,“ naeris ta ja viskas talle ühe õie näkku — valge.

Mees aina naeratas ja laskis õie kukkuda.

Esimesele järgnes teine — sinine.

Ja sai sama saatuse osaliseks.

„Missugust raamatut te praegu kirjutate?“ küsis printsess ja viskas üleannetumalt järgmise hüatsindi — valge.

„Armastusest,“ vastas noormees, sest ta oli alles väga noor.

„Kas teate sellest siis midagi?“ küsis neiu kelmikalt.

„Usun küll,“ vastas teine ja vaatas talle silma.

„Tõesti? Oma kogemustest? — Tõsi, ütlesite ju, et teie kirjanduslik südametunistus kohustab teid vaid seda kirjeldama, mis olete ise läbi elanud.“

Ta viskas talle jälle ühe lille — sinise.

Noormees aga ei võtnud ainustki.

„Ainult oma kogemustest,“ kinnitas ta väga tõsise näoga.

„Kas olite siis juba tihti armunud, härra Fortunato?“ tahtis neiu teada.

„Vähemalt tosin korda,“ oli kiire vastas; „ei taha aga vanduda, kas arvu madalus vastab tõele.“

Neiu oli äkki kahvatanud; sügav vari laskus ta punastele põskedele.

Ja noormees oli nii paha, et sellest rõõmustas.

„Millised nad olid?“ küsis Aimée viimaks tasa. „Daamid nimelt. Olid nad imeilusad?“

„Seda ma enam ei mäleta, olen juba kõik ammu unustanud,“ vastas noormees

mõtiskledes. „Esimene kord olin seitse aastat vana, pean teile tunnistama.“

Aimèe oli alles päris laps. Sel hetkel oli ta aga täis naine, kui küsis: „Ja viimane kord?“

Noormees ei vastanud, sest leidub küsimusi, millele ei või vastata.

Nüüd viskas neiu talle veel ühe hüatsindi — tulipunase.

Osavasti püüdis noormees selle oma huultega, hingas silmi pilutades selle lõhna, kraapis siis kõik maasolevad lilled kokku, astus neiu ette ja puistas nad kõik temale rüppe. See oli nagu õitsev vihm, mis neiu peale sadas.

„Ah, ma kinkisin nad kõik ju teile,“ ütles see pooleldi naerdes, pooleldi kurtes.

„Aga ma ei taha neid,“ hüüdis noormees vallatult; „tahan midagi muud.“

„Ja see on?“

„Suudlus!“

Neiu nägi noormehe ilusat, naervat nagu üsna ligidal enese kohal.

„Aga — on see siis lubatud?“ küsis ta süütult.

Nüüd ohkas noormees. Otse vihkas isennast.

Kõrvale pöördes tõusis ta.

„Tegin ainult nalja,“ ütles ta tasa, „rumalat, jõledat nalja. Palun, andke andeks. Ja nüüd läheme — õige ruttu!“

Aga printsess küsis eneselt sügavas südames, kas see on raske patt, kui kurdetakse, et see on olnud „ainult nali“.

— — —

Krahvinna Barbara Platten oli saanud kodumaalt kirja. Kirja tähtsa, ülitähtsa sisuga, viie pitsatiga kinnitatud, erikulleri poolt toodud.

„Jumal ja kõik pühad olgu tuhatkorda kiidetud ja tänatud!“ ohkas kirjasaaja kergendatult, niipea kui oli saadetist hakanud lugema. Kirjas peitus vali käsk, silmapilk ja viibimata koju tulla. Vististi oli keegi tublisti klatshinud. Muidugi — sellised asjad hõljuvad ju õhus.

Rõõmu tumestasisid tublisti muidugi mitmekesised kõrvalnõksud, kõik sellemõttelised, et mõni inimene juba hakkab jääma märgatavalt vanaks.

Peaasi oli käsk printsessi ette valmistada, et teda koju jõudes ootab midagi suurt: kõrge au, aga ka rasked kohused.

Nagu see sel ajal oli ja veel praegugi on harilik, oli kõik juba valmis tehtud.

Nüüd, kuigi juba pisut hilja, tuli vanale

daamile meelde, et ta peab tegutsema diplomaatlikult.

Kuidagi oskas nii settida, et noorele mehele kõik see teada andis, millest printsess muidugi midagi ei teadnud. Pelglikult pööras ta oma pilgu kahvatavalt näolt ja süngest silmist, mis ütlesid seda, mida ta ju eneselegi oli kibedasti ette heitnud. Kõigele, mis ta ütles, noogutas noormees sõnatult, ka kui ta teatas, et see väike hurmav neiu-kene on aukartustnõudev printsess.

Noormees noogutas ikka jälle, kuid vana daam nägi, et ta temast oli aru saanud.

Aimèe nuttis nii meelegeitlikult, nagu ta oma elus veel kunagi ei olnud nutnud, kui kuulis, et asi nüüd muutus tõsiseks. Siis, kui kuulis suurtest asjadest, mis temale mõeldud, võttis ta enesele läbitungimatu ilme, päris tõsise printsessiilme.

Kui aga vana daam talle lõpuks teatas, et „tema“ olla ära reisinud, teda jumalaga jätmata, igavesti, siis naeris ta esimest korda jälle, naeris läbi pisarate ja laskis vanale daamile ninanipsu, mida see otse tardudes nägi.

Siis jäi printsess — luurama; kogu päeva seisis ta oma väikesel balkonil või põlvitas kivipingil, millele olid asendatud punased siidipadjad, ning ootas.

Ootas selle nimetu kannatusega, mida inimene vaid ühel juhtumil omab ja ei kunagi muidu.

Tema ees laius ääretu meri, ja all sügaval, peagu balkoni alt, jooksis mööda kitsas rannatee, mida ta vahetpidamatult silmas pidas.

Tunnid venisid — oh nii pikkamisi! Kui hõõguv päikeseketas juba värvidessäravasse vette kastus — siis tuli — tema, codatud noor kirjanik.

Küll pöördus ta kangekaelselt kõrvalepööratud pilguga ja ruttu, aga — tema oli see ometi.

„Härra Fortunato!“ hüüdis neiu poolvaljusti ja kummardus üle balkoniääre.

Noormees ei vastanud, vaid kiirustas käiku.

„Fortunato!“ hüüdis neiu uuesti — õige pehmesti ja mahedasti.

Nüüd peatus hüütav.

„Tulge üles — jah, kas tulete?“ palus neiu kõige mahedamini.

„Ei, mitte sugugi,“ oli nooremehe vähejulgustav vastus.

„Siis hüppan mina alla,“ seletas neiu ja näis, nagu oleks ta keha valmis oma sõnu tõestama.

Energilised inimesed saavad enamasti oma tahtmise täita.

„Noh, siis ma juba parem tulen,“ ütles noormees ja pöördus.

Printsess lendas talle kiiresti vastu nagu linnuke, et teda ise oma käega sisse lasta. Ei olnud ju vaja kohe kogu maja informeerida.

Aga kui ta jõudis suure, rohelise, rauaga löödud ukse juurde, oli see lukus ja võtit polnud kustki leida. Tal oli nutt varaks.

Väljas koputati aralt. Kajana koputas ta uksele vastu.

„Mummy on mu luku taha pannud — kui hirmus! Ma ei saa välja ja keegi ei sa sisse. Mis me nüüd teeme?“

„Talume selle äparduse ja ma mõtlen, ütleme üksteisele sel algupärasel viisil võtmeaugu kaudu ela hästi.“

Kergesti kõlasid need sõnad, kuid hääl, mis nad ütles, värises.

Neiu kuulis selgesti seda reetlikku vanakumist. Ja kuna armastus alati on leidlik, siis tuli talle ka valgustav mõte.

„Kas oskate ronida?“ küsis ta ruttu.

„Kui see ei ole just kirikutorn —“ oli nooremehe vastus . . .

„Oh ei, ainult üle väikese müüri.“

Ja täis hingetut surmahirmu, et neid keegi võiks segada, kirjeldas ta ruttu teed.

Teine värav viis vanasse aeda, mis asetses palazzo taga. Printsess pugus roosihekide ja palmigruppide vahelt läbi, jooksis tähelepanuta üle nartsisside ja heliotrooide peenarde sinna, kus ta teadis olevat mõned kõdunenud astmed, mis viisid müürile. Vististi oli neid kord kasutatud samaks otstarbeks. Ruttu ronis ta müürile ja vaatas nooremehe järele ringi.

Sealt ta juba tuligi. Aga kui ta alla jõudis, selgus, et müür ometi oli kõrge.

Nooremehe nägu oli parajasti tema näo kõrval, kui neiu nüüd alla kummardas, nii et nad üksteisele võisid vaadata silma. Aga neiu tahtis teisiti.

„Tulge, mina aitan teid,“ ütles ta ja sirutas talle oma valged käed vastu.

Pooleldi naeratades võttis noormees pahema käega ta õrnadest väikestest kätest kinni, mis pidid talle olema toeks, kuna ta paremaga kinni kahmas apelsiinipuu okstest ja selle abil enese üles müürile vinnas.

Nüüd istusid nad üksteise kõrval ja silmitsesid teineteist igatsevail silmil.

Akki meenus nooremehele, et ta ikka veel neiu kätest kinni hoidis. See on kar-

detav seisukord, eriti kui kaks ilusat sini-silma nii teadvusetult anduvalt vaatavad. Järsku laskis noormees neiu käed lahti ja kargas alla aeda.

„Parem kümme sammu eemal olla,“ mõtles ta ohates. Aimée oli nii hurmav oma valges kleidis, kuna ta jalad alla kõlkusid ja ta oma pea oli toetanud apelsiinipuu tüvele, nii et selle õied ja pungad nagu pärg ta laupa piirasid.

„Armuline käskijanna,“ algas noormees — ta hääl kõlas ikka veel kõheldes — „mis käsu annate oma ustavale sulasele? Romantilised ajad, kus võideldi saratseenlastega ja tapeti hobuseid, on paraku möödunud. Ka poleks ma — tookord ja nüüd — küllalt kõrgestsündinud, et tohiksin enast lasta teie teenistuses surnuks pista.“

Neiu vaikis. Kuulda oli õhtutuule tasast kohinat ja värinat palmipuude ladvus. Üha tormiliselt laksusid lained vastu kaljuid.

Kuigi ta oli väga kahvatu ja hambad kramplikult kokku pigistas, katsus noormees ometi oma kõnet naljatoonil jätkata:

„Jah, armuline käskijanna, peab ütleva — meie teed, mis vaevalt kohtusid, lähevad siin jälle lahku. Teie tee viib teid inimesoo päikesekõrgustele, kus jätkate rännangut iluduses, armu jagades ja südameid murdes — kes võib seda täna teada? Minu oma viib — ei tea kuhu. See pole ka tähtis, ja kui ütleksin, et see kellelegi teeks muret, siis oleks see väide liig. Seal, kus vaimud kokku pörkavad, tahan minagi südisti kaasa võidelda.“

Ta peatas hetke, nagu oleks tal raske jätkata.

Ja kogeledes ütles ta siis:

„Ja I y p e n s e s t — jah, sellest ei saa nüüd ka midagi. Mis ma tahan, seda ma ei tohi, ja mis ma tohin, seda ma ei taha. Jah, nii see on. Ja nüüd ütlen ma teile veel tuhat tänu kõigi nende armsate, ilusate sõnade eest, ka hea tahte eest mind naljast surmast päästa — tookord.“ Ta katsus naerda, kuid ei suutnud. „Vaadake, selle ma võtan kaasa, et ma mitte liig ruttu ei unustaks üht ilusat, väikest haldjat —“

Ta võttis esile närtsinud kannikestekimbu ja näitas seda neiuale — kuuma pilku heites neiu silmadesse. Siis vajutas ta oma huuled ruttu kimbule ja tahtis lahkuda.

„Fortunato — armsaim!“

Noormees kuulis seda üsna nõrgalt, aga ka üsna selgesti enese taga.

Tume verelaine tõusis tal näkku. Ägeda liigutusega vaatas ta taha. Ja ta oli ka-

dunud. Neiu silmad kutsusid teda. Tasane hää — siis oli ta tema juures ja võttis ta ümbert kinni. Neiu kummardus kõrgest alla ja pani oma käed kergesti ta kaela ümber.

Nii viibisid nad — liikumata.

„Oh, Aimée!“ ütles noormees — ja rohkem ei midagi.

„Ma armastan sind, Fortunato—lõpmata!“

Vaevalt kuuldavalt, nagu õhk, vabises see noormehest üle.

Ta tõstis pea, mille ta oli peitnud neiu valge kleidi vastu. „Mina sind mitte—oh ei, mitte sugugi!“ lükkas ta suust.

Kuid pilgud, mis seda vastust saatsid, pidid ta küll tegema rahuldavaks. Sest neiu ilus pea laskus, ja nooremehe huuled leidsid ta suu. Pehmesti ja tasakesti tõmbasid neiu käsivarred teda, kuni ta istus tema kõrval müüril.

Seal nad nüüd istusid üksteise embuses nagu kaks väikest, abitud last — pead üksteise najal.

Ja nüüd ei küsinud neiu enam, enne kui ta teda suudles, kas see ka lubatud on.

Idast tõusis lõunamaa sinikashelle öö oma hiigelsuurte piimvalgete tähtedega — öied lõhnasid veel kangemini kui päeval.

„Mina jään su juurde, kuhu sa iial lähed,“ ütles neiu, nagu oleks see olnud lihtsaim asi maailmas.

Nõksatades ärkas noormees ja pühkis enesel nagu ärkaja üle lauba.

„Kas ma sulle ehk ütlesin, et sind armastan?“ sosistas ta hääletult. „Kui ma seda ütlesin, siis ei tarvitse seda uskuda — inimene räägib mõnikord pimestudes — tead — sellepärast ei tarvitse see veel olla õige — oh, kaugeltki mitte!“

Seeläbi, et ta oma sõnu suudlustega katkestas, kaotasid nad palju oma usutavusest.

„Sina, mu kallis!“ ütles neiu talle tasa ja naeris, kuna ta sõrmed pehmesti ta pead silitasid.

„Sa ütlesid küll, et olen täitsa kasutu, ja see haavas mind tookord kangesti,“ jätkas ta lühikese pausi järele, „aga kui ma õige, õige palju vaeva näen, siis võin kõik õppida. Võin õppida keetma ja pesema ja küpsetama — ja, näed, siis ei vaja sa ise ka iial enam saapaid viksida, selle kõik võin ju toimetada mina.“

Mis oli seal vastata? Eriti kui inimene juba nii kui nii on kirglikult armunud.

Aga noormees oli enam kui armunud — ta armastas teda.

Ja ta tõstis neiu peakese oma õlalt, kus see kõike unustades puhkas, ja vabastas ta käed:

„Aimée,“ ütles ta vabiseva suuga, „mu lemmik, eks ole tõsi, sa tead ju, et see ei või olla ja iial ei tohi olla? Aimée—ei, ära vaata mind nõnda, palun—muidu ma lihtsalt ei jõua. Vaata, mina seisan ju sügaval sinu all, nii sügaval, et ma ei oska väljendada, mis meid lahutab — seal pole ei silda ega purret, ei midagi, mis meid kaht võiks ühendada,“

Neiule olid need vaid tühjad sõnad.

„Võta mind endaga—ma suren sinuta!“

„Ma suren,“ oli väike printsess hiljuti naljana ütelnud — nüüd oli see tal kibe tõde. Ta silmad olid suureks ja tumedaks muutunud, valgelt läikis ta nagu tähtede valgelt.

Ja ta sirutas käed noormehe järele välja.

„Aimée—sa ei tea seda ainult nii, et see ei lähe.“ Noormees rääkis seda, nagu rääkitakse lapsega. „Mina ei või sind kiskuda enesega oma tundmatusse saatusse, mis võib olla lõpeb öös ja hävingus. Minu vilets elu on nii kaugel sinu elust—lõpmata kaugel. Ja vaata, ma pean ütlema: kui me täna läheme lahku—“ ainult vaevaga tulid need sõnad ta suust — „noh, siis on lahkuminek lõplik!“

Ta ei julenud sellejuures vaadata neiule.

„Võta mind endaga!“ palus neiu uuesti, aga ta silmist vaatas suur lootusetus.

„Aimée — ära piina mind!“ hüüdis noormees meeletult. „Tea, sinu armastus teeb mu õndsaks ja rikkaks, ka kui ma seda iial, ei iial tohi vastu võtta. Luba mind lahkuda, kuni seda veel suudan. Ah, siidametunnistusest oleksin armastusest sinu vastu, kui sa mind peaksid. Halasta minu peale, Aimée!“

Nüüd ei pidanud neiu teda enam.

Noormees oli leidnud õige sõna.

Pikkamööda pööras ta oma kustunud silmad temalt.

Pikkamisi vajusid ta väljasirutatud käsivarred alla.

Ja siis oli noormees läinud — kadunud tema elust — jäädavalt. (Lõpp.)

Tõtt ja nalja.

Itaalia vanasõnad.

Naine, kes meelsalt seisab akna juures, on nagu viinamarjakobar maantee ääres. —

Kui laev on põhja läinud, siis teavad kõik, kuidas teda oleks võidud päästa. —

Suure täiuslikkuse tunnus on see, et jaksataks teiste mittetäielikkust taluda.

Narrusi ajalehtedest.

Inglismaalt teatatakse haruldasest hajameelsusest: Keegi kaupmees, kes tahtis sõita turule, tõstis hobuse vankrisse, rakendas enda ise vankri ette ja märkas oma eksitust alles, kui katsus hirnuda. —

Hispaanias leiuati tenorilaulja, kes nii kõrgelt laulab, et tal kõrgemates regioonides olev terav õhk vere ninast ja kõrvust välja pigistab. —

Keegi Stokholmi loomakaitsealises liige on esitanud nõude, et arstidel ära keelataks paelussi väljaajamine inimesest. —

Põhja-Ameerikas ilmub üks ajaleht nii suures kaustas, et seda saab lugeda ainult hobuse turjal. Leht laotatakse maha ja ratsanik ratsutab lugedes selle peal. —

Sitsiilias on üks talumees hiljuti palaval ööl niipalju higistanud, et ta hommikul voodist leiti uppunult. —

Kes on pessimist? — See, kes kahest pahesist valib mõlemad. —

Shooflane vabandas oma hiline mist sellega, et ta pisut liig kõvasti hambapasta tuubile vajutanud ja siis pastat tagasi lükata püüdes tund aega asjata vaeva näinud. —

Hiina rahaminister ütles, Hiinamaa vajavat niipalju kaupa, et kõik Euroopa vabrikud täiel aural võiksid töötada ja Hiinamaa jaoks kaupa valmistada. See võib ju olla tõsi, aga — kes tasub arved?

Vastus.

Ajalehele saadeti küsimus: „Kuidas võin ma kõige paremini teada saada, mis üks daam minust arvab?“ Ja kirjavastus oli: „A bi ellu ge temaga!“

Ringjooks.

Veinikaupmees Hoge läheb pikkamisi trepist üles. Seal ta helistab.

„Ahaa,“ naeratab maaler Kanitski, härra Hoge! Kuidas käsi käib? Ega's ta mulle ometi ise ei too burgundi veini?“

„Ei,“ ütleb härra Hoge, „vastuoksa. Toon teile arve saja burgundi pudeli kohta, mis müllu olete joonud ja veel mitte maksnud. Ja ma tahaksin juurde lisada.“

„See on rumal asi,“ sügab Kanitski kõrvatagust. „Arve saan ma tasuda alles siis, kui ma kaubandusnõunik Hossi käest olen saanud tsheki.“

„Ja millal te saate selle tsheki?“

„Kui olen maali „Vein, naine ja laul“ ära annud.“

„Ja millal te selle ära annate?“

„Niipea kui ta olen maalinud.“

„Ja millal te ta maalite?“

„Kui mulle tuleb inspiratsioon.“

„Ja millal, välk ja pauk, tuleb teile inspiratsioon?“

„Inspiratsioon,“ naeratab Kanitski ja annab veinikaupmehele arve tagasi, „tuleb mulle ainult siis, kui joon burgundi veini.“

Kokkuvõid.

„Kust see tuleb, et te, proua Mägi, rahaga enam välja ei tule! Varemalt võis teie mees ju iga kuu midagi kõrvale panna.“

„Jah, varemalt! Aga sestsaadik kui minu mees astus hoiuühingu liikmeks ja valiti seal juhatusse, kuhu ta nüüd iga nädal õhtuti käib, ei ole kõrvalepanekust enam juttugi.“

Kojanarr.

Inglise kuningakojas etendas kojannarr Pace kuninganna Elisabeti ajal suurt osa. Aga tema suure julmuse pärast juhtus, et ta ühel päeval kaotas poolehoiu ja lossist välja saadeti.

Mõni aeg hiljem oli vahekord jälle parandatud ja Pace tohtis tagasi tulla. Ta tuli alandlikult, kurvalt, kohetses ja langes kuninganna ette põlvili. Armulikult andis kuninganna talle käe ja käskis tal tõusta.

„Noh, Pace,“ küsis kuninganna, „kas pean ma nüüd sinu suust jälle kuulma oma nõrkuste piitsutamist?“

Kojannarr raputas kurvalt pead.

„Ei, madaam! Mina ei armasta rääkida asjust, millest räägib kogu linn!“

Tahaksin kord näha, milline nägu inimestel on, kui neil oleks selline nägu, millistena nad tahaksid esineda. —

Mõnikord on kasulik ennast rumalaks teha. Kuid rumalad on leidnud viisi ennast targana paisata lasta, mida nad äga ei ole. Ja sellega veavad nad teisi rumalaid jälle sisse. (Elu on ju nii keeruline.)

Kuningas

külatab üksikut saari.

Saarlased lasevad tema auks kakskümmendüks lesku kahurist, mis sinna kuninga vastuvõtuks toodud.

Õhtul lahkuvad kuningas saarelt.

„Milline lollus!“ kirusid saarlased. „Kakskümmendüks peuku jumalamehuid!“

„Kuidas nii?“

„Meie ei tabanud ju teda!“

Kingitused.

Maks peab tegema ilusa kingi.

Oma shefile juubileumi puhul

Maks ei anna raha meelsalt välja.

Aga shef on shef ja juubel juubel.

Maks läheb vanaasjade kauplusse. Otsib ja otsib. Aga kõik on talle kallid.

Viimaks leiab ta ühe purunenud vaasi killud.

„Mis siis see on!“

„Kukkus eile maha. Pole parata. Oli kallid asi.“

„Mis te nende killude eest nõuate?“

„Ei midagi.“

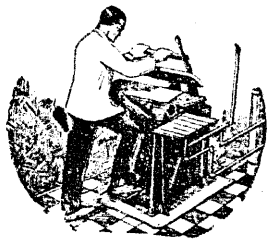
„Hea küll. Siis ostan nad. Aga, palun, pakkige nad kõik ilusasti paberisse ja saatke selle aadressi järele ära.“

Uhkesti väljub Maks kauplusest. Arvab, et saaja usub, et vaas teel kukkunud, ja siis õnnetusest midagi ei lausu.

Järgmisel päeval pigistab shef ta käft.

„Kas meeldis teile?“ naeratab Maks meelitalult.

„Muidugi. Aga ütlege: mis pärast lasksite ometi iga killukese eraldi paberisse pakkida?“

Pühad on ligi!

Et hoiduda suurest tungist pühade eel, palume kõiki meie lugupeetud töötari-
vitajaid tuua

ülikonnad,
palitud,
kleidid,
mantlid
j. n. e.

puhastada, pressida ja värvida
aegsasti enne pühi.

**Riiete keemiline puhastuse, vär-
vimise ja kiirpressimise tööstus**

AMEERIKA EXPRESS,
Narva m. 14. Tallinn.

FOTO-ATELJEE

Parikas
TALLINNA

Kuninga tän. 1

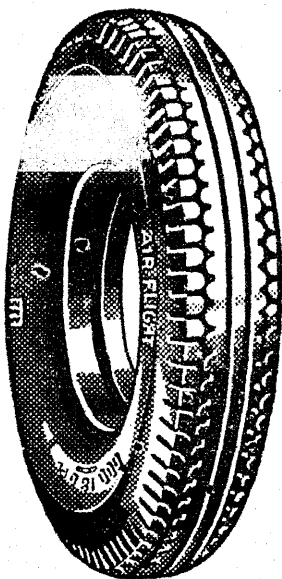
Moodsad kunstilised
portreed,
grupid,
suurendused.

Tehnised ja
reklaamvõtted.

Fotoamatööride võtete
asjatundlik väljatöötamine.

Möödukad hinnad.

Kui vajate uut kummi, — ostke

FISK

sest Fisk õhulsõidu (Air-Flight) kummi on vas-
tupidav ja odav kasutamises.

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Vene tän. 13, Tallinnas, tel. 437-18.

Ajakiri „ROMAAN“ ei vanane.

Ta on tunnustatud uus tüüp eesti ajakirjade hulgas.

Iga number on põlise väärtusega.

Tema sisaldab alati terveni kaks järgnevat romaani, mis algusest lõpuni köidavad lugejat põnevusega, rikkalikku valikut sisukaid jutte tuntud kirjanikelt, ja hulk huvitavaid ajakohaseid pilte.

Seejuures on ta hind vastuvõetav igaühele ;

12 kuud (24 nr. nr.)	Kr. 6.—
9 „ (18 „ „)	„ 4.50
6 „ (12 „ „)	„ 3.25
3 „ (6 „ „)	„ 1.75
2 „ (4 „ „)	„ 1.25
1 „ (2 „ „)	„ —.70
Üksiknumber	„ —.35

Tellida võib „ROMAAN“i ilma ligasuguse lisamaksuta igast vabariigi postkontorist.

Raamatukogud,

täiendage oma raamatukogu. Ei ole sisurikkamat, väärtuslikumat, odavamamat ja nägusamat raamatut, kui pildiajakiri „ROMAAN“.

Talituse aadress:

Tallinn, Vene tän. 13. Telefon 437-18.

Väljaandja:

Kirjastusosatühis

„ARENG“